

KULTTUURIPOLITIIKAN PARADIGMAT

- Wellington 2002: konferenssin kriittinen arviointi

Jussi Haatainen

Yhteiskuntapolitiikan pro gradu –tutkielma

Jyväskylän yliopisto 11.12.2003

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Pääaine: yhteiskuntapolitiikka,
kulttuuripolitiikka

75 sivua

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	5
2. KULTTUURIPOLITIikka TIETEIDEN KENTÄSSÄ	7
2.1 Kulttuuripolitiikan traditio	7
2.2 Akateeminen kenttä	8
2.3 Akateemiset heimokulttuurit	11
3. PARADIGMAN KÄSITTEEN SOVELTAMISESTA	12
3.1 Thomas S. Kuhn ja paradigmat	12
3.2 Paradigman käsitteen yhteiskuntatieteellisestä soveltamisesta	13
3.3 Kuhnin teorioiden soveltamisesta: taiteelliset vallankumoukset	15
3.4 Paradigman sovellus	17
4. TUTKIMUSMENETELMÄ	19
4.1 Aineisto	19
4.2 Menetelmä	21

5. KULTTUURIPOLITIIKAN PARADIGMAT WELLINGTONIN KONFERENSSIN VALOSSA	23
5.1 Kulttuuripolitiikan paradigmaa etsimässä	23
5.1.1 Yhteinen teoria?	23
5.1.2 Kulttuuripolitiikan klassikot?	25
5.1.3 Bourdieu ilmiö	28
5.1.4 Yhteiset tutkimuksen aiheet?	30
5.1.5 Hajanainen kenttä	36
5.2 Kilpailevat paradigmat	37
5.2.1 Kulttuuriteollisuuden paradigma	37
5.2.2 Eurooppalainen teoreettisen kulttuuripolitiikan suuntaus	45
5.2.3 Institutionaalinen paradigma	46
5.3 Disipliinijako	50
5.3.1 Historiallisesti suuntautuneet tekstit	51
5.3.2 Sosiologiset tekstit	52
5.3.3 Taloudellinen näkökulma kulttuuripolitiikkaan	54
5.3.4 Psykologinen kulttuuripolitiikka	55
6. KULTTUURIN MÄÄRITELMISTÄ	57
6.1 Laaja vs. suppea kulttuurin määritelmä	58
6.2 Kulttuuri politiikan keskiössä ja marginaalissa	61
6.3 Korkeakulttuuri vs. matala kulttuuri	62
6.4 Kulttuurin arvo?	65
6.5 Kulttuuri erojen tuottamisen välineenä	67

7. JOHTOPÄÄTÖKSET	69
LÄHDELUETTELO	72

1. JOHDANTO

Tämän tutkimuksen johtoajatuksena on kysymys siitä, mitä on kulttuuripolitiikka oppiaineena. Kulttuuripolitiikka tieteellisenä tutkimuksena on suhteellisen uusi ilmiö. Bennettin (1999, 14) mukaan se on syntynyt toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopassa. Näin ollen kulttuuripolitiikalla ei ole filosofian tai sosiologian kaltaista vahvaa traditiota. Sen sijaan kulttuuripolitiikkaa on kuvattu poikkitieteelliseksi tai monitieteiseksi alaksi, joka yhdistää tutkimuskohteensa, kulttuurin ja erityisesti sen poliittisten määrittelyjen kautta eri tieteenalueilta tulevia tutkijoita.

Millaista tänä päivänä tehtävä kulttuuripolitiikan tutkimus on? Mistä tulee tutkimuksen teoriapohja? Entäpä millaisia ovat tutkimuksen aiheet? Mikä on se kuva kulttuuripolitiikasta, joka tämän päivän tutkimuksen perusteella välittyy? Anita Kangas (1999, 158) kuvaa toimittamassaan kirjassa Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet tutkimusalaansa seuraavasti:

"Kulttuuripoliittiset tekstit ovat osa estetiikan, kulttuurin ja yhteiskunnan kenttiä, joilla käydään kamppailua asiantuntemuksesta, taiteellisesta lahjakkuudesta tai taiteen aitoudesta ja joilla pelisäännöt ja paradigmat muuttuvat taiteellisten sukupolvien (avantgarde/jälkijoukko) vaihtuessa tai taiteen ja ei-taiteen määrittelyoikeuksien siirtyessä asiantuntijaryhmältä toiselle (poliittinen valta).

Kankaan huomiossa tiivistyvät tutkimukseni johtoajatuksukset ja keskeisimmät käsitteet. Tarkoitukseni on muodostaa kokonaiskuva kulttuuripolitiikan tutkimuksen kentästä. Tarkastelen myös kulttuuripolitiikan asemaa tieteiden kentästä. Pierre Bourdieun ajatukset toimivat teoreettisena taustana niin hahmottaessani kuvaa kulttuuripolitiikan kentästä kuin tarkastellessani tuon kentän suhdetta laajempiin tieteen ja akateemisen maailman kenttiin. Kulttuuripolitiikan paikka tieteiden kentässä ei ole yksiselitteinen. Tämä johtuu kulttuuripolitiikan monitieteisestä luonteesta.

Anita Kangas kiinnittää huomiota asiantuntemuksesta käytyyn kamppailuun. Asiantuntijuuden tematiikka on tässä työssä läsnä käyttämäni aineiston välityksellä. Wellingtonin konferenssissa julkaistut tekstit ovat luonteeltaan ennen kaikkea asiantuntijatekstejä. Pyrin tässä työssä analysoimaan sitä minkälaisessa erityisasemassa tämän luonteiset tekstit ovat ja miten näiden tekstien luonne vaikuttaa tekstien takaa löytyvien ihmisten asemaan kulttuuripolitiikan, kulttuurin ja siihen liittyvien alakäsitteiden määrittelyn ja tieteen kentällä.

Kangas viittaa tutkimuksessaan paradigmojen muuttumiseen taiteellisten sukupolvien vaihtuessa. Tässä työssä jäljitän omalta osaltani kulttuuripolitiikan paradigmoja Wellingtonin konferenssin poikkileikkausluonteisen aineiston avulla. En siis pyri sanomaan mitään siitä miten paradigmat ovat muuttuneet aikojen saatossa, vaan hahmotan nykypäivästä käsin kulttuuripolitiikassa vallitsevia erilaisia paradigmaattisia suuntauksia. Paradigman käsite on tämän työn keskeisin käsite. Sen kautta hahmotan niin kulttuuripolitiikan asemaa tieteiden kentässä kuin kysymyksiä asiantuntijuudestakin. Käsitteen tarkempi määrittely tulee esille myöhemmin. Tässä vaiheessa on syytä todeta, että paradigman näkökulmasta nousee kaksi tälle työlle keskeistä kysymystä. Onko olemassa koko kulttuuripoliittista tutkimusta yhdistävää (super)paradigmaa? Ja toisaalta millaisia toisistaan poikkeavia (mini)paradigmoja on löydettävissä kulttuuripolitiikan tutkimusalalta? Olen soveltanut paradigman käsitettä tässä työssä lähinnä sen kuhnilaisessa merkityksessä. Paradigman käsitteen painotukset olen valinnut siten, että ne palvelisivat mahdollisimman hyvin aineistoani ja auttaisivat hahmottamaan erilaisia paradigmaattisia suuntauksia kulttuuripolitiikan sisällä.

Tutkimuksessani on kolme keskeistä käsitettä: paradigma, kenttä ja akateeminen heimo. Ne linkittyvät toisiinsa siten, että akateeminen heimo muodostaa paradigman yhden ulottuvuuden. Sosiologisen paradigman käsite viittaa tutkijayhteisön yhteisiin arvoihin ja normeihin. Saman akateemisen heimon jäsenet edustavat siis suurella todennäköisyydellä samaa (sosiologista) paradigmaa. Akateeminen heimo toimii akateemisella kentällä. Samoin paradigmat realisoituvat akateemisilla kentillä tuotetun normaalitieteen mukaisen tutkimuksen muodossa.

2. KULTTUURIPOLITIikka TIETEIDEN KENTÄSSÄ

2.1 Kulttuuripolitiikan traditio

Sikäli kun on järkevää puhua kulttuuripolitiikan traditiosta, on syytä korostaa tutkimusalan juurien olevan kulttuurintutkimuksen klassikoissa. Tuon myöhemmin tässä työssä esille ”klassikoita”, joihin tutkijat viittaavat tänäkin päivänä paljon. Näistä klassikoista ehkäpä tärkein ja kauimmas menneisyyteen ulottuva on Raymond Williams. Häntä ja muita Birminghamin koulukunnan ajattelijoita voikin pitää kulttuuripolitiikan edelläkävijöinä. Kulttuuripolitiikan käsite ei vielä 1950-luvulla ollut juurikaan käytössä, mutta kulttuurintutkijat alkoivat tuolloin asettaa kysymyksiään tavalla joka on samankaltainen nykypäivänkin problematiikkojen kanssa.

Ajatellaan siis, että kulttuurintutkimuksen koulukunta on ainakin yksi osa kulttuuripolitiikan (heikkoa) traditiota. Millaista tuo kulttuurintutkimus on ja miten se asettuu tieteiden kentässä? Stuart Hall (1981, 19-37) analysoi esseessään kulttuurintutkimuksen historiaa. Hän määrittää kaksi kulttuurintutkimuksen kentällä vaikuttavaa paradigmaa. Näistä voimakkaampi on kulturalistinen suuntaus, jota edustavat tutkijat pitävät Raymond Williamsin töitä esikuvinaan. Sisällöllisesti kulturalistisen pääajatuksena on kulttuurin käsitteen tuominen tutkimuksen keskiöön (Hall, 1981, 21). Williams halusi työssään määrittää kulttuurin elämäntavaksi vastakohtana kapealla taide/sivilisaatiokeskeiselle kulttuurikäsitteelle. Kulturalistisen paradigman edustajat näkevät kulttuurin sekä arvoina ja merkityksinä että traditioina ja käytäntöinä.

Toinen voimakas kulttuurintutkimukseen vaikuttanut paradigma on Hallin (emt.) mukaan strukturalismi. Strukturalistit eivät ole yhtä yhtenäinen joukko kuin kulturalistit. Strukturalistisesti suuntautuneet tutkijat kiinnittävät voimakkaasti huomiota kulttuurin ideologisiin ulottuvuuksiin. Saussuren perinnöstä kumpuaa strukturalisteille ominainen tapa käsitellä merkityksiä ja merkkijärjestelmiä (Culler 1981, 130-133). Strukturalismi ja kulturalismi ovat paradigmaattisia suuntauksia, jotka eivät ole vaikuttaneet vain kulttuurintutkimuksessa, vaan koko yhteiskuntatieteiden kentässä ja osassa humanististen

tieteiden kenttää. Kulttuurintutkimuksessa niiden merkitys on ollut kuitenkin erityisen suuri. Hallin (1981, 36) kulturalismissa ja strukturalismissa kiteytyy se mikä on oleellista kulttuurintutkimuksessa. Ne määräävät ”pelin hengen”

Analysoimalla kulttuurintutkimuksen traditiota pyrin etsimään viitteitä siitä, mikä on se paikka, johon kulttuuripolitiikka tieteen kentällä asettuu. On harhaanjohtavaa puhua jostain tietystä paikasta. Pikemminkin tulisi puhua tilasta, jossa kulttuuripolitiikka tieteiden kentällä liikkuu. Kulturalismi ja strukturalismi ovat suuntauksia, jotka ovat vaikuttaneet ainakin yhteiskunta- ja humanistisissa tieteissä. Kulttuurintutkimuksesta lähtevä lanka johtaa asemoimaan kulttuuripolitiikan jonnekin humanististen ja yhteiskuntatieteiden välimaastoon. Tutkimuksen edetessä analyysi tarkentuu ja kulttuuripolitiikan ominaisuus tulee vahvemmin esiin. Kysymys on kulttuuripolitiikan paikasta tieteiden kentässä ylipäättään ja toisaalta sen asemasta osana vaikkapa yhteiskuntatieteen kenttää.

2.2 Akateeminen kenttä

Kulttuuripoliittinen debatti käydään yhä suuremmassa määrin akateemisilla areenoilla. Kulttuuripolitiikka on perinteisesti ollut ennen kaikkea julkisen hallinnon asia. Kulttuuripolitiikka on tieteenä varsin nuori, mutta on saamassa yhä suuremman merkityksen, kun asiantuntijuuden potentiaalia siirtyy hallinnosta kohti akateemista kenttää. Tämän tutkimuksen aineisto muodostuu tieteellisen kulttuuripolitiikan konferenssin yhteydestä julkaistuista teksteistä. Tässä työssä käsitellään siis kulttuuripolitiikkaa nimenomaan akateemisena käytäntönä. Olkoonkin, että aineiston kautta päästään käsiksi myös kulttuuripolitiikan sisältöihin, jotka eivät lankea yksiselitteisesti akateemiseen toiminnan kategorioihin. Päähuomio on kuitenkin siinä, minkälaista tutkimusta kulttuuripolitiikan nimikkeen alla tehdään. Tuo tutkimus on menetelmiensä, teorioidensa ja jossain määrin myös aiheidensa osalta akateemista. Wellingtonin konferenssiin osallistuneiden 139 tutkijan joukossa oli vain 35 sellaista, joiden taustayhteisö oli muu kuin yliopisto. Useat tähän ryhmään kuuluvat tutkijat edustivat jonkinlaisia tutkimuskeskuksia tai –projekteja. Tieteellinen orientaatio oli siis

näissäkin taustaorganisaatioissa vahva. Toisaalta tällaisista organisaatioista tulevat tutkijat edustavat kulttuuripolitiikan muuhun yhteiskuntaelämään ja hallintoon sidoksissa olevaa osaa. Tutkimuskeskusten ja –projektien päämäärä on usein etsiä sellaisia kulttuurin muotoja, jotka ovat hyödyllisiä hallinnon kannalta. Käsittelen aineistoani kuitenkin ennen muuta akateemisella kentällä tapahtuvana toimintana. Tutkimuksen kuluessa pohdin tuon akateemisuuden vahvuutta ja kulttuuripolitiikan identiteettiä tieteiden joukossa.

Pierre Bourdieu (1988) on teoksessaan *Homo Academicus* jäljittänyt akateemisen ihmisen habitusta ja esittänyt huomioita akateemiselle kentälle ja niillä toimiville tutkijoille tyypillisistä ominaisuuksista. Bourdieulainen kentän käsite on tässä työssä läsnä ennen kaikkea siksi, että erilaiset paradigmaattiset suuntaukset vaikuttavat (akateemisella) kentällä. Kenttä se tausta, jota vasten pyrin hahmottamaan erilaisia tieteellisiä kulttuureja, habituksia ja paradigmoja. Bourdieun (Bourdieu & Wacquant 1995, 37-38) mukaan kenttä on ” objektiivisten voimien mallittunut järjestelmä. Se on relationaalinen muodostuma, jolla on spesifi painovoima, millä vaikuttaa kaikkiin piiriinsä joutuviin kohteisiin ja toimijoihin. Prisman tavoin se taittaa ulkoisia voimia sisäisen rakenteensa mukaisesti.... Kenttä on samanaikaisesti konfliktin ja kilpailun tila. ” Tässä työssä kenttä käsitteellistyy osin juuri kilpailun tilana ja konflikteina. Tarkastelen sitä, miten erilaiset paradigmat kilpailevat keskenään kulttuuripolitiikan kentällä, ja sitä aiheutuuko tästä kilpailusta konflikteja ja jos aiheutuu niin millaisia?

Bourdieu (1988, 19) löytää tutkimuksessaan akateemisille toimijoille yhteisiä kollektiivisia defenssimekanismeja. Tämä näyttäisi todistavan, että akateemisilla kentillä toimivat tuntevat suurta yhteenkuuluvuutta ryhmänä. Toisaalta nuo toimijat saavat työnsä merkityksen vain toistensa kautta. Bourdieu (1988, 21) väittää näet, että tieteellinen diskurssi edellyttää aina tieteellisen luennan. Toisin sanoen tutkijat ovat riippuvaisia toistensa tulkinnoista. Kun ottaa huomioon, että samaan aikaan akateemisella kentällä vallitsee kilpailutilanne siten, että tutkijan täytyy uusintaa asemansa akateemisella kentällä jatkuvasti (Bourdieu 1988, 77), on tuloksena kuva kentästä, jolla tutkijat ovat riippuvaisia toisistaan käyden samalla kamppailua arvostuksesta. Tuossa kamppailussa tutkijat käyttävät hyväkseen akateemista ja intellektuaalista pääomaa (Bourdieu &

Wacquant 1992, 100-105) . Kamppailu on luonteeltaan sellaista, että se käytännössä pakottaa tutkijat julkaisemaan. Samalla he joutuvat ottamaan kantaa ja kirjoituksista tulee näin ollen luonteeltaan poliittisia. (Bourdieu 1988, 187-190).

Bourdieun (1988, 121-123) mukaan tieteiden kentällä vallitsee samaan aikaan kaksi hierarkista jakoa. On olemassa vanha humanismia suosiva hierarkia, joka on väistymässä ja toisaalta uusi luonnontieteitä painottava hierarkia joka on voimistumassa. Sosiaalitieteet ovat näissä jaotteluissa väliinpuotoajan asemassa. Hierarkioita on toki myös sosiaalitieteiden sisällä. Jotkin oppiaineet tuntuvat olevan identiteetiltään hauraampia kuin toiset. Tämä seikka ja erityisesti kulttuuripolitiikan identiteetti on käsittelyn alla seuraavassa kappaleessa.

Bourdieun argumentit toimivat eräänlaisina apuvälineinä, joita sovellan etsiessäni aineistosta paradigmoja. Kun lähtöoletuksena on se, että Bourdieun esittämät huomiot kertovat akateemiselle kentälle tyypillisistä ominaisuuksista, voidaan kulttuuripolitiikan akateemisuuden asteesta esittää väitteitä vertaamalla aineistosta välittyvää kuvaa Bourdieun huomioihin. Itse Wellingtonin konferenssi on hyvin tyypillinen akateeminen tapahtuma. Niinpä Bourdieun ajatukset akateemisesta kentästä kamppailun areenana tuntuvat houkuttelevalta tavalta käsitteellistää tuo tapahtuma. Ovathan tuon tyypiset konferenssit juuri niitä tilaisuuksia, joilla tutkijat pääsevät näyttämään osaamistaan (ja kilpailemaan toistensa arvostuksesta keskenään). Bourdieuläistä kamppailun areenaa tarkastelen edelleen paradigman käsitteen valossa. Tutkijoiden yhteenkuuluvuuteen ryhmänä ja tuon ryhmän paikallistumiseen tieteiden hierarkiassa ovat asioita, jotka tulevat käsittelyn alle seuraavaksi, kun otan käyttöön tieteellisen heimon metaforan (Ylijoki 1998) analyysin apuvälineeksi asemoidessani kulttuuripolitiikan paikkaa tieteiden kentässä.

2.3 Akateemiset heimokulttuurit

Oili-Helena Ylijoki (1998) käyttää tutkimuksessaan Becherin (1989) esille tuomaa heimon metaforaa kuvatessaan akateemisia yliopiston oppiaineita. Akateemiset heimot ovat Ylijokelle (1998, 29) sosiaalis-kognitiivisia kulttuureja. Yliopistomaailman tarkasteleminen kulttuurinäkökulmasta avaa mahdollisuuden monipuolisiin jaotteluihin ja tarjoaa käyttöön vahvan teorian. Kulttuuri on vahva ylätasoinen käsite ja onkin syytä kysyä riiteleekö se kentän käsitteen kanssa. Katsoisin, että Ylijoen ajattelu kulkee jollakin tavalla bourdieuläisessä kehikossa. Ylijoki puhuu akateemisesta maailmasta, mikä on mielestäni helposti samaistettavissa akateemiseen kenttään. Kulttuurin käsite on monitasoinen käsite. Ylijoki puhuu kulttuurista ja alakulttuureista. Tässä kohdin on tärkeää ennen muuta se miten Ylijoen tapa käsitteellistää akateemista maailmaa, kulttuuria tai kenttää, auttaa asemoimaan kulttuuripolitiikan asemaa näissä rakenteissa.

Ylijoen huomio kohdistuu ennen muuta yhteiskuntatieteisiin. Hän paikallistaa sieltä neljä erilaista heimokulttuuria. Sosiaalitieteen heimo on Ylijoen (1998, 82-84) suuntautunut puhtaimmin teoriaan ja sen asema akateemisena heimona on kiistämätön. Sosiaalitieteen heimon perustiede on sosiologia. Julkishallinnon heimo on puolestaan orientoitunut enemmän julkiseen hallintoon ja toimintaan (Ylijoki 1998, 91). Kulttuuripolitiikka ei kuulu kumpaankaan edellä mainituista heimosta yksistään, mutta se kuuluu kumpaankin. Toisaalta kulttuuripolitiikan tutkijat ovat saaneet vankan yhteiskuntatieteellisen peruskoulutuksen, toisaalta kulttuuripolitiikalle on aina ollut ominaista jonkinlainen symbioottinen yhteys hallintoon. Akateemisesta maailmasta voi määrittää erilaisia kulttuureja valtaisan määrän. Onko kulttuuripolitiikka sitten oma kulttuurinsa ja/tai heimonsa? Kysymys on sellainen, johon tässä työssä haetaan vastausta. Jos heimon identiteetin kriteerinä on sen erottautumiskyky tai omaperäisyys, näyttää vahvasti siltä, että kulttuuripolitiikka muodostaa kyllä oman joskin monikasvoisen kulttuurin.

Ylijoen (1998, 110) mukaan akateeminen maailma ei jakaudu pelkästään heimokulttuureihin, vaan kunkin tieteenalan sisäinen elämä eriytyy useimmiten toisistaan poikkeaviksi alakulttuureiksi. Edelleen Squires (Ylijoen 1998, 110 mukaan) huomioi, että

heimo voi koostua useista ryhmittymistä, joilla on erilainen näkemys tieteenalan ytimeistä, erilainen maailmankatsomus, erilaiset perusarvot ja niin edelleen. Puhe tieteellisistä alakulttuureista johdattaa meidät paradigmojen jäljille. Voi sanoa, että puhe tieteellisistä alakulttuureista on sama kuin puhuisi paradigmoista sen sosiologisessa merkityksessä. Joissain kohdin voi ollakin järkevämpää puhua alakulttuureista paradigman käsitteen käyttämisen sijaan. Palaan paradigmojen tarkempaan määrittelyyn tuonnempana. Olen tähän mennessä kuljettanut työtäni siten, että pyrin ensin hahmottamaan kulttuuripoliittikan paikkaa tieteen kentässä ja sitten sanomaan jotain sen erityisluonteesta. Seuraavaksi siirryn keskeisimmän tutkimuskysymyksen pariin ja alan kartoittaa erilaisia kulttuuripoliittisen paradigmoja.

3. PARADIGMAN KÄSITTEEN SOVELTAMISESTA

3.1 Thomas S. Kuhn ja paradigmat

Thomas S. Kuhn uudisti merkittäväällä tavalla tieteenfilosofiaa tekemällä tunnetuksi aiemmin kehitetyn paradigman käsitteen, sekä kehittämällä normaalitieteen ja tieteellisen vallankumouksen käsitteet. Näillä käsitteillä Kuhn kuvasi tieteen kehitykseen liittyviä mekanismeja tai tapahtumakulkuja. Kuhnin perusidea on yksinkertaisesti se, että tieteellisiä ongelmia tuotetaan ts. tiedemies tarkastelee aina tutkimuskohdettaan tietynlaisesta paradigmasta käsin. Paradigma on Kuhnin (1969, 10) mukaan ”universaalisti tunnustettu tieteellinen saavutus, joka tuottaa jonkin aikaa tieteenharjoittajien yhteisön malliongelmat ja niiden ratkaisut”. Paradigma siis määrittää ne säännöt, joiden puitteissa tutkimusta tehdään. Nämä säännöt eivät ole kuitenkaan ehdottoman tiukat, vaan ongelmat, jotka eivät tunnu ratkeavan paradigman puitteissa saattavat johtaa vähittäiseen paradigman muutokseen ja tieteelliseen vallankumoukseen. Normaalitieteen paradigman kanssa ristiriitaisia tutkimustuloksia (tai havaintoja) Kuhn (1969, 69) nimittää anomaliaiksi. Anomaliat ovat ratkaisevassa roolissa, kun puhutaan tieteellisistä vallankumouksista. Anomaliaita kasautuu vähitellen kunnes on pakko alkaa kehittää vaihtoehtoisia teorioita ristiriidan poistamiseksi. Tieteellinen vallankumous ei tapahdu hyppäksenomaisesti siten, että joku ”keksii” uuden tavan lähestyä ongelmia,

vaan se on suuren tutkijayhteisön systemaattisen (normaalitieteen puitteissa tehdyn) työn tulos. Paradigmasta toiseen siirtyminen tapahtuu usein hitaasti ja edellyttää joskus kokonaan uuden tutkija sukupolven esiintuloa. (Kuhn 1969, 122-124).

Paradigmat ovat sellaisia tapoja hahmottaa maailma, jotka opitaan tieteellisen koulutuksen kautta. Tutkija oppii oppikirjoista kaiken tarvitsemansa vallalla olevasta paradigmasta ja siirtyy vähitellen ratkaisemaan yhä monimutkaisempia ongelmia, jotka yhtä kaikki ovat johdettavissa vallitsevasta paradigmasta. Kuhnin ajattelussa tieteellisellä koulutuksella on suuri merkitys siihen mitä kutsumme intuitioksi. Vallitsevan paradigman omaksuminen on edellytyksenä sille, että tiedemies pystyy johtamaan ja ratkaisemaan ongelmia luovasti. Kuhnin mukaan tieteellinen perintö on se pohja, johon tiedemiehen toiminta pohjaa. Se ohjaa tekemään oikeanlaisia kysymyksiä ja kertoo usein myös sen mistä tai miten vastausta tulisi hakea tai ainakin sen mistä sitä ei kannata hakea (mistä sitä on jo tuloksetta etsitty). (Kuhn 1969, 202-203).

3.2 Paradigman käsitteen yhteiskuntatieteellisestä soveltamisesta

Kuhn on koulutukseltaan fyysikko ja hänen tieteenteoriansa syntyi alunperin kuvaamaan erityisesti luonnontieteitä. Paradigman käsite on kuitenkin sittemmin levinnyt niin humanististen kuin yhteiskuntatieteellistenkin tutkijoiden käyttöön. Kuinka hyvin paradigman käsite on sitten soveltunut sosiaalitieteisiin?

Ensimmäinen huomionarvoinen seikka on se, että yhteiskuntatieteissä ei ole 1900-luvun alun jälkeen vallinnut yksimielisyyttä hallitsevasta paradigmasta. (Kuhn 1969, 26). Päinvastoin koko ajan on ollut useita kilpailevia paradigmoja koskien vaikkapa käsitystä yhteiskunnan, kulttuurin kielen tai sosiaalisen todellisuuden olemuksesta. Verronen (1986, 206) puolestaan huomauttaa Kuhnin viitaten, että saman normaalitieteen edustajat voivat olla eri mieltä perustavista tutkimuskysymyksistä ja toisaalta keskenään yhteensopimattomien paradigmojen edustajat voivat olla yhtä mieltä keskeisistä kysymyksistä. Tämä viittaa siihen, että (yhteiskunta)tieteen paradigmoja määriteltäessä ei voida vedota vain kunkin tutkijan käsityksiin keskeisistä tutkimusongelmista tai

käsitteistä, vaan paradigmojen rajalinjat saavat hahmonsä syvemmältä kunkin tieteenalan traditiosta.

Paradigman käsite on kuitenkin toimiva, koska yhteiskuntatieteellisen tutkimusprosessin kulku on useinedellä kuvatus kuhnilaisen mallin mukainen niiltä osin kuin tutkija pysyy jonkun tietyn koulukunnan omaksunan paradigman puitteissa. Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kenttä on kuitenkin sirpaleinen ja lienee syytä kysyä kuinka pienestä teoriajoukosta on enää järkevä käyttää paradigman käsitettä kuhnilaisessa merkityksessä.

Siitä mitä Kuhn on paradigman käsitteellä tarkoittanut, on väännetty peistä erityisesti tieteenfilosofian piirissä. Verrosen (1986) tulkinnan mukaan Kuhnia kritisoineet kirjoittajat ovat ymmärtäneet hänet monessa suhteessa väärin. Esimerkiksi paradigman käsite on Verrosen mukaan tulkittu usein liian universalistiseksi. Kun paradigmaa ei käsitetä suureksi ja yhdistäväksi teoriaksi, joka on ainoa oikea tapa käsitteellistää tutkimusongelmat tietyn tieteenalan piirissä tietynä hetkenä x, avautuu paradigma paremmin sovellettaviksi myös yhteiskuntatieteen tutkimuksen piirissä. Yhteiskuntatieteen opiskelija ei omaksu vain yhtä vallitsevaa paradigmaa vaan aluksi pääpiirteissään joukon vaihtelevia paradigmoja. Myöhemmin hän syventyy ehkä yhteen tai muutamaan, jolloin hänen työnsä muistuttaa läheisesti luonnontieteilijän tutkimusta.

Näkisin että tieteellisen perinnön merkitys on yhteiskuntatieteilijälle suurin piirtein yhtä tärkeä kuin Kuhnin kuvaamalle luonnontieteilijällekin. Vaikka tutkija onkin omaksunut useita vaihtoehtoisia paradigmoja, saattaa niistä kuitenkin muodostua juuri yhteiskuntatieteilijälle ominainen tapa käsitteellistää maailmaa. Mikäli näin on, voidaan olettaa, että yhteiskuntatieteilijöillä olisi yksi yhteinen paradigma, joka määrittyy juuri suhteessa muiden tieteenalojen tarkastelutapoihin (paradigmoiin). Oman työni keskeinen kohde on asemassa toisistaan eroavat paradigmat yhteiskuntatieteen ja tarkemmin sanottuna kulttuuripolitiikan sisällä. Tätä tarkastelen hahmottelemani hierarkisten paradigmojen mallin avulla. Hierarkisten paradigmojen malli on ajatuskoe, jota lähdän testaamaan aineistollani. Kysymys on tällöin siitä voiko olla yhtä aikaa olemassa kaikkea kulttuuripolitiikkaa yhdistävää paradigmaa ja toisaalta keskenään

poikkeavia (mini)paradigmoja ikäänkuin tämän suuren yhdistävän paradigman alla. Tällöin paradigman käsite venyy tosin jo kauas sen kuhnilaisesta muodosta.

3.3 Kuhnin teorioiden soveltamisesta: taiteelliset vallankumoukset

Simo Säätelä (1988) soveltaa pro gradu –työssään kuhnilaista teoriaa taiteellisten vallankumousten tutkimiseen. Yleensä kuhnilaisen teorian sovellusalue on ollut tieteen kenttä. Jo paradigman käsitteen siirtäminen Kuhnin soveltamista luonnontieteistä yhteiskuntatieteisiin on herättänyt joidenkin tutkijoiden taholta voimakasta kritiikkiä. Säätelä pyrkii osoittamaan, että oleellista mietittäessä kuhnilaisen ajattelun sovellettavuutta on ennen kaikkea teorian selitysvoima. Vaikka taiteellinen luova työ ei olekaan suoraan verrattavissa tieteelliseen prosessiin, voidaan taiteellisia vallankumouksia tutkittaessa Säätelän mukaan soveltaa kuhnilaisia tieteellisen vallankumouksen, normaalitieteen, anomalian ja paradigman käsitteitä.

Vaikka kulttuuripolitiikan tutkijayhteisön piirissä ei vallitse yhteisymmärrystä siitä voiko kulttuuripolitiikkaa nimittää tieteeksi (epäilijöillä lienee mielessä luonnontieteiden ideaali), on kuitenkin oikeutettua sanoa, että kulttuuripolitiikan tutkimus on tieteen kaltaista toimintaa. Tästä näkökulmasta kuhnilaisen käsitteistön soveltaminen kulttuuripolitiikkaa tutkittaessa saattaa tulla oikeutetuksi. Silloin kriteerinä on teorioiden soveltuvuus ja kyky tuottaa uutta tietoa oppiaineen rakenteesta. Säätelä ottaa työssään esille sosiologisen paradigman käsitteen. Tämä on Säätelän (1988, 11) mukaan nykyisin vallalla oleva tapa käyttää paradigman käsitettä. Sosiologisen paradigman muodostaa lyhyesti sanoen tietyn tieteenalan tutkijoiden yhteisten sitoumusten joukko. Tästä yhteisestä paradigmasta johdetaan malliesimerkkejä, joita seuraten tutkijat voivat tehdä työtään (Säätelä 1988, 12). Täsmennykseksi huomautan, että sosiologinen paradigma on yksi paradigman määrittely, eikä sillä tarkoiteta mitään juuri sosiologialle tyypillistä paradigmaa.

Paradigma omaksutaan tieteellisen koulutuksen prosessissa. Paradigmaan sosiaalistutaan vähitellen. Tämä sosiaalistuminen tapahtuu kielen välityksellä. Ei kuitenkaan suoraan

verbaalisesti, vaan edellä mainittujen malliesimerkkien välityksellä. Säätelän mukaan tutkijan omaksumalla paradigmalla on suuri vaikutus hänen toimintaansa. Paradigmat ohjaavat näet havainnot. Toisin sanoen havainnot ovat teoriapitoisia. (Säätelä 1988, 13-18).

Tarkasteluni alla olevan aineiston kannalta Säätelän tarjoama tulkinta paradigman luonteesta avaa mielenkiintoiset näkymät. Kulttuuripolitiikan tutkijoiden joukko on näet taustakoulutuksensa ja näin ollen koulutuksen myötä omaksumansa paradigman osalta heterogeeninen. Kulttuuripolitiikan tutkijoiden heterogeenisyys taustakoulutuksen suhteen asettaa kysymyksen siitä eroavatko kulttuuripolitiikan tutkijat myös edustamansa paradigman puolesta suuresti toisistaan.

Pyriinkin asettamaan kysymyksen siitä onko kulttuuripolitiikassa olemassa eriäviä, keskenään ristiriitaisia ja kilpailevia paradigmoja, ja toisaalta yhdistääkö jokin lopulta kaikkia tutkimiani kulttuuripolitiikan tutkijoita. Yhtenä työni keskeisenä kysymyksenä on siis se voidaanko puhua kulttuuripolitiikan paradigmasta, joka erottaisi sen muista kulttuuria tutkivista tieteistä ja toisaalta onko tämän sateenvarjon alla keskenään kilpailevia (mini)paradigmoja? Pyrin myös hahmottamaan kulttuuripolitiikan sisällä mahdollisesti vallitsevaa disipliinijakoa. Tällöin mielenkiintoni kohteena on se millaista kulttuuripolitiikkaa erilaiset (pääosin yhteiskuntatieteelliset) taustat omaavat tutkijat tekevät. Tässä kohdin nousee esiin Kuhnin (emt.) korostama tieteellisen koulutuksen merkitys tutkijan omaksuman paradigman muotoutumisessa. Hypoteesina on se, että erilaisen taustakoulutuksen omaavat tutkijat edustavat myös erilaisia paradigmoja. Paradigman käsite on tässä työssä käytössä monitahoisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että kaksi tutkijaa voi samaan aikaan edustaa samaa laajempaa paradigmaa (joita voivat olla vaikkapa Hallin mainitsemat strukturalismi ja kulturalismi) mutta kuulua samaan aikaan toisistaan poikkeaviin tutkimussuuntauksiin, joita voi kutsua miniparadigmoiksi.

Tietyn paradigman omaksuminen antaa myös edellytyksen tietynlaisen tieteellisen diskurssin ymmärtämiselle. Mikäli aineistosta hahmottuu selkeästi toisistaan poikkeavia paradigmoja ja/tai disipliinijakoja herää kysymys siitä ymmärtävätkö eri paradigmoja edustavat tutkijat toisiaan vai puhuvatko he kenties toistensa ohi?

3.4 Paradigman sovellus

Käytän tässä tutkimuksessa paradigman käsitettä Verrosen (1986, 55) ja Säätelän (1988, 12) esille tuomassa sosiologisessa merkityksessä. Tarkoitin siis paradigmalla tutkijoiden yhteisten sitoumusten joukkoa. Näin muodostuvien paradigmojen jäljille yritän päästä kulttuuripolitiikan tutkimuskohteista käsin pitäen mielessä Verrosen huomautuksen siitä, että keskeisistä kysymyksistä yhtä mieltä olevat eivät välttämättä kuitenkaan edusta saman normaalitieteen paradigmat. Oletuksenani on kuitenkin, että selvästi toisistaan poikkeavat käsitykset keskeisten tutkimuskohteiden ja käsitteiden luonteesta kertovat yleensä sen, että eri mielipiteen omaavat tutkijat edustavat erilaisia paradigmaattisia teorioita. Tämän havainnon tehtyään voin ryhtyä miettimään sitä millaisista tieteellisistä traditioista nämä tutkijat tulevat ja olisiko heidän toisistaan poikkeavat käsityksensä mahdollista selittää vaikkapa erilaisella taustakoulutuksella.

Paradigman käsittäminen sosiologisesti suuntaa mielenkiinnon tutkijoiden yhteisöön. Tässä työssä käyttämäni aineisto ei mahdollista kovin pitkälle menevien analyysien tekemistä tässä suhteessa. Jonkinlaisen jaottelun tekeminen eri paradigman edustajien kotimaan, koulutustaustan, sukupuolen ja jne. mukaan on mahdollista. Olen edellä kappaleessa kaksi asemoinut kulttuuripolitiikan tutkijayhteisön paikkaa suhteessa muuhun tieteen kenttään. Paradigman käsitteen mukaan tulo auttaa hahmottamaan toisaalta kulttuuripolitiikan asemaa yhteiskuntatieteiden perheessä (kysymys yhteiskuntatieteellisen paradigman olemassaolosta) ja toisaalta sen avulla voi piirtää näkyviin eroavaisuuksia tieteenalan sisällä.

Kuhnin teoriaa on moitittu sen relativistisuudesta. (Verronen 1986, 196-197). En kommentoi tässä sitä hävittääkö kuhnilainen tulkinta tieteeltä arvon ”totuuden” tavoitteluna. Omassa tutkimuksessani en pyri mitenkään laittamaan eteen tulevia paradigmaattisia suuntauksia paremmuusjärjestykseen. Asenteeni on sikäli relativistinen, etten pyri ratkaisemaan siitä kuka on oikeassa. Pyrin sen sijaan osoittamaan mitkä ovat eri paradigmojen voimasuhteet, noudattavatko ne jotain maantieteellisiä, kielellisiä tai oppiainesitoutuneita rajoja. Vaikka en ota kantaa siihen ketkä ovat oikeassa, voin esittää tulkintani siitä kuka ajaa näkemyksiään voimakkaimmin.

Kuhn (1969, 202-203) korosti tieteellisen koulutuksen merkitystä tutkijan paradigman omaksumisen kannalta. Luonnontieteissä paradigman saavutukset kirjataan oppikirjoihin. Yhteiskuntatieteissä oppikirjan kaltaisessa asemassa ovat klassikot samoin kuin ne ajankohtaisen tutkimuksen ”tähdet”, joiden tuntemista tutkijayhteisö odottaa jäseniltään. Fuchs (1996, 63 Yljoen 1998, 66 mukaan) on sanonut klassikkoteosten toimivan yhteiskuntatieteissä paradigman korvikkeina.

Tämän työn kantavana ajatuksena on, että yhteiskuntatieteiden ja erityisesti kulttuuripolitiikan tapauksessa on relevanttia puhua paradigmoista. Klassikkoteosten merkitystä en halua kuitenkaan vähätellä, vaan siksi kiinnitän erityistä huomiota aineistoni tekstien lähdeluetteloihin. Niiden avulla voin päästä klassikoiden ja sitä kautta Fuchsin mukaan eri paradigmojen jäljille ja toisaalta etsiä kulttuuripolitiikan yhteistä paradigmaa ja perintöä.

Kun Kuhn (emt.) puhuu normaalitieteestä, tarkoittaa hän sillä vakiintunutta paradigmaattista tutkimuskäytäntöä. Kulttuuripolitiikan normaalitiede on jotain, joka yhdistää koko tutkimusalaan. Etsin tässä tutkimuksessa kulttuuripolitiikan tutkimusta yhdistävää normaalitiedettä. Edellä on mainittu, että kulttuuripolitiikan tutkijat ovat taustakoulutukseltaan heterogeeninen joukko. Tästä voi päätellä sen, ettei kulttuuripolitiikan tutkimuksella ole välttämättä vahvaa normaalitieteistä olemusta. Normaalitiedettä noudattava tutkimus määrittää ongelmansa ja niiden ratkaisumetodit tiettyjen sääntöjen mukaan. Siinä määrin kuin on relevanttia puhua kulttuuripolitiikan normaalitieteisestä paradigmasta, pyrin tuomaan esille myös sitä millaisia tutkimussääntöjä tuohon superparadigmaan liittyy. Käytän tässä työssä käsitteitä super- ja miniparadigma. Niillä pyrin kuvaamaan kunkin paradigmaattisen suuntauksen vahvuutta. Vahvuus kertoo siitä kuinka suuren joukon tutkijoita kyseinen paradigma yhdistää tai kuinka suurta osaa kulttuuripolitiittisen tutkimuksen kentästä se koskee. Toisaalta yritän näillä tarkennuksilla saada paradigman käsitteeseen mukaan myös tutkijoiden sitoumusten vahvuutta kuvaavan puolen. Haluan näin vapauttaa paradigman käsitteen turhasta painolastista. Paradigman ei aina tarvitse olla jotain vakiintunutta, selvärajaista, vanhaa ja muuttumatonta.

Olen aiemmin puhunut kulttuuripoliittisen tutkimuksen kentästä bourdieulaisessa mielessä. Kuinka kentän ja paradigman käsitteet sopivat yhteen? Käsittääkseni näiden käsitteiden välillä vallitsee vuorovaikutussuhde siten, että paradigmat realisoituvat kentällä ja toisaalta (akateeminen) kenttä saa muotonsa paradigmaattisten suuntausten mukaan. Paradigmat voivat olla kriteeri, jonka mukaan kenttä jakaantuu erilaisiin osiin. Esimerkiksi Bourdieu (1988, 121-123) ajatteli tähän suuntaan kirjoittaessaan akateemisella kentällä vallitsevista hierarkioista, jotka perustuvat arvostetun ja vähemmän arvostetun tieteen välisille jaotteluille.

Sovellan tässä tutkimuksessa kuhnilaista käsitteistöä kulttuuripolitiikan tutkimuksen tarkasteluun. Paradigman käsite on keskeisin teoreettinen apuvälineeni. Käytän sitä niin Kuhnin tarkoittamassa mielessä, jolloin tarkastelun alle tulee kulttuuripolitiikan tutkimuksen aiheet, teoria ja traditiot sekä tutkijoiden saama koulutus. Paradigma esiintyy tässä tutkimuksessa myös sosiologisessa merkityksessään, jolloin tutkimusintressini kohdistuu tutkijoiden yhteisiin arvoihin ja normeihin. Paradigma voi olla niin yhdistävä kuin erottava voima. Tässä työssä korostuu kulttuuripolitiikan tutkimuksen jakautuminen keskenään kilpaileviin paradigmaattisiin suuntauksiin.

4. TUTKIMUSMENETELMÄ

4.1 Aineisto

Tämän tutkimuksen aineistona on Uuden-Seelannin Wellingtonissa pidetyn kansainvälisen kulttuuripolitiikan tutkimuksen konferenssin yhteydessä julkaistut artikkelit. Artikkelit julkaistiin yhdessä teoksessa. Kaiken kaikkiaan julkaistuja artikkeleita on yhteensä 139 kappaletta. Olen käynyt tätä tutkimusta tehdessäni läpi

suurimman osan artikkeleista. Osan artikkeleista olen jättänyt aiheeni kannalta epämielenkiintoisina tai muutoin irrallisina käsittelyn ulkopuolelle.

Artikkelit ovat luonteeltaan asiantuntijatekstejä. Wellingtonin konferenssi oli tapahtuma, jossa eri puolilta maailmaa tulevat kulttuuripolitiikan tutkijat pääsivät näyttämään asiantuntijuuttaan. On tosin huomattavaa, että kaikki konferenssiin osallistuneet ja artikkelinsa jättäneet henkilöt eivät ole tutkijoita. Joukkoon mahtuu myös hallinnon virkamiehiä ja erilaisissa järjestötehtävissä toimivia henkilöitä. Minulla ei ole kuitenkaan ollut tätä tutkimusta tehdessäni käytössä tarkempia tietoja aineiston artikkeleiden kirjoittajien taustoista, joten joudun rajoittamaan analyysini teksteihin ja siihen mitä niiden perusteella voidaan sanoa.

Wellingtonin konferenssin teemat olivat varsin laajat. Tästä syystä konferenssiin on ollut käsitykseni mukaan varsin esteetön pääsy. Keskeiseksi osallistujien määrää rajoittavaksi tekijäksi nouseekin konferenssin pitopaikan kaukainen etäisyys (suhteessa Eurooppaan) ja taloudelliset rajoitukset. Toisin sanoen konferenssiin osallistuivat ne tutkijat, joilla oli tarpeeksi kiinnostusta aiheita kohtaan ja toisaalta riittäväsi rahaa matkustaa maapallon toiselle puolelle. Konferenssipaikan kaukainen sijainti suhteessa Eurooppaan näkyi osallistujissa siten, että Keski- ja Etelä-Euroopan maista oli varsin konferenssissa varsin vähäinen edustus. Toisaalta konferenssiin osallistui pohjoismaista peräti 36 kirjoittajaa. Tämä kertoo siitä, että taloudellisten seikkojen lisäksi Wellingtonin konferenssiin osallistumista säätelee myös kiinnostus kulttuuripolitiikkaa kohtaan ja se minkälaisen arvostuksen kukin tutkija konferenssille antaa. Oseaanialaisia tutkijoita oli ymmärrettävästi konferenssissa paljon ja heidän aiheensa olivat varsin kirjavat etenkin, kun niitä vertasi muualta tulevien kirjoittajien artikkeleihin.

Wellingtonin konferenssin esitelmät ovat aineistona niin kattavat kuin kulttuuripolitiikan nykytutkimuksesta on tällä hetkellä saatavana. Edellä mainitusta käy ilmi, että konferenssin perusteella voi saada väärän kuvan tietyistä painotuksista liittyen kulttuuripolitiikan teoriaan ja tutkimussuuntauksiin. Kuitenkin on niin, että Wellingtonissa pidetty kansainvälinen kulttuuripolitiikan konferenssi on alallaan ainoa, jolle ei ole olemassa ainakaan vielä kilpailijaa. Vaikka konferenssi onkin

osallistujamäärältään pieni suhteessa joihinkin muiden alojen vastaaviin tapahtumiin, on se kuitenkin tapahtuma, jossa esitettiin keskeisimmät tutkimusalan virtaukset ja tendenssit. Oletukseni on, että Wellingtonin konferenssin artikkelit eivät kerro kaikkea kulttuuripolitiikan tutkimuksen nykytilasta, mutta ne kertovat keskeisimmät virtaukset ja keskustelut.

Keskeisenä tehtävänä tässä tutkimuksessa on hahmottaa kulttuuripolitiikan kentällä vallitsevia paradigmoja. Tätä tavoitetta silmällä pitäen Wellingtonin konferenssin artikkelit ovat toisaalta hyviä siinä mielessä, että voin analysoida niitä tekstilähtöisesti, toisaalta analyysi on työlästä, koska artikkeleita ei ole valmiiksi ryhmitelty mihinkään teemakokonaisuuksiin. Paradigmojen jäljitystä helpottaisi huomattavasti myös se, jos minulla olisi käytettävissä kirjoittajien taustatiedot. Niiden puuttuessa olen edennyt pelkästään aineistosta nousevien vihjeiden avulla.

4.2 Menetelmä

Käsittelen aineistoani tekstianalyttisesti. Käytännössä tämä on tarkoittanut niiden asioiden käsittelyä, jotka ikään kuin nousevat aineistosta esiin. Valitessani tekstejä, jotka olen ottanut tarkemman tarkastelun alle, olen luokitellut ja ryhmitellyt, tehnyt typologisoiteja aineistosta erilaisin perustein. Yksi luokittelun perusta oli Wellingtonin konferenssin alkuperäinen teemajako. Sen jälkeen olen ryhmitellyt tekstejä niiden kirjoittajien edustaman kielialueen ja maantieteellisen alueen mukaan. Sitten olen täsmentänyt luokittelua koskemaan tarkemmin kirjoitusten aiheita ja teemoja. Tällaisen moniportaisen typologisoinnin kautta olen nimennyt tässä työssä keskeiset kulttuuriteollisuuden ja institutionaalisen kulttuuripolitiikan paradigmat.

Paradigma on tämän työn keskeisin käsite ja se on myös metodologisesti tärkeässä roolissa. Pyrin tässä työssä hahmottamaan kulttuuripolitiikan paradigmoja ja esitän kysymyksen siitä missä mielessä voi puhua paradigmoista kulttuuripolitiikan tutkimuksen ollessa kyseessä. Tämän työn keskeisin tutkimuskysymys on mikä tai mitkä ovat tämän päivän kulttuuripolitiikan tutkimuksen keskeisimmät paradigmat? Kuinka vahvoja nuo

paradigmat ovat, ja voiko puhua aidosti kulttuuripoliittisista paradigmoista vai toteuttavatko kulttuuripolitiikan tutkijat töissään muista tieteenaloista peräisin olevia paradigmaattisia suuntauksia ja keskusteluja?

Tässä työssä käyttämäni metodin voisi nimetä paradigma-analyysiksi. En tosin ole ottanut oppia muilta paradigmaa soveltaneilta yhteiskuntatieteilijöiltä, vaan asetelmana on kuhnilaisen paradigman käsitteen käyttäminen kulttuuripolitiikan kontekstissa. Tämä on mielenkiintoista, koska kulttuuripolitiikan tutkimuksessa ei ole liiemmin käytetty hyväksi paradigman käsitteen suomia mahdollisuuksia.

Vertailututkimuksena toimii Simo Säätelän (1988) tutkimus, jossa hän soveltaa kuhnilaista paradigma-analyysia taiteen vallankumouksien tutkimiseen. Oma analyysini on hyvin pitkälle Säätelän esimerkin mukainen. Tarkoituksena on siis soveltaa kuhnilaista käsiteparaattia kulttuuripolitiikkaan. Säätelän työssä taiteellisilla vallankumouksilla on keskeinen asema. Oma työni ei aineiston poikkileikkausmaisuuuden vuoksi keskity lainkaan paradigman muutokseen, vaan pyrin työssäni kuvaamaan sen tilanteen, joka kulttuuripolitiikan kentällä vallitsee juuri nyt. Tarkemmin ottaen esitän yhden tulkinnan sen aineiston perusteella, jonka eduista ja puutteista olen kirjoittanut edellä.

5. KULTTUURIPOLITIIKAN PARADIGMAT WELLINGTONIN KONFERENSSIN VALOSSA

5.1 Kulttuuripolitiikan paradigmaa etsimässä

5.1.1 Yhteinen teoria?

Sosiologisesta paradigman määritelmästä käsin katsottuna ratkaisevan tärkeässä asemassa jonkin tieteenalan yhteistä paradigmaa etsittäessä ovat ne arvot ja normit, joihin tutkijat ovat sitoutuneet. Käyttämäni aineisto ei salli tehdä päätelmiä tutkijoiden arvoista suoraan, vaan vain välillisesti heidän kirjoittamiensa tekstejä tulkiten. Oletuksenani on, että kulttuuripolitiikan kannalta keskeisten käsitteiden kuten kulttuurin ja politiikan käsitteellistämistavoilla on yhteys myös tutkijoiden normeihin ja arvoihin. Eron voi huomata, kun tarkastelee vaikkapa tutkijoita, joista toisen mielenkiinto on kohdistunut kulttuurista saatavan taloudellisen hyödyn tutkimiseen ja toinen selvittää kulturalistisen kulttuuripolitiikkamallin toteuttamismahdollisuuksia. Samankaltainen tapa määritellä kulttuuri kielii myös siitä, että tutkijoilla on suurella todennäköisyydellä samankaltainen teoreettinen tausta, joka on toinen tärkeä ulottuvuus jäljitettäessä yhteistä paradigmaa. Viittasin edellä siihen, että kulttuuripolitiikan monitieteisyydestä johtuen ovat eri alojen klassikot kulttuuripolitiikan tutkijalle samanlaisessa asemassa kuin kuhnilaisen paradigman tapauksessa (luonnontieteen) oppikirjat. Niistä siis omaksutaan kaikki se tarvittava tieto, joka on tarpeen kompetenssin saavuttamiseksi kulttuuripolitiikan alalla. Yhteiskuntatieteellisestä traditiosta löytyy muutamia kulttuurin tutkimiseen suuntautuneita kirjoittajia, joihin viitataan kulttuuripolitiikan teksteissä usein. Kuitenkin on syytä muistaa, että kulttuuripolitiikan tutkijoiden muodostama kenttä on heterogeeninen tutkijoiden taustakoulutuksen suhteen, mikä johtaa siihen, että kulttuuripolitiikassa on vallalla useampia keskusteluja ja teoreettisia traditioita yhtä aikaa. Käsittelen myöhemmin esimerkinomaisesti sitä miten sosiologian aikalaiskeskustelut heijastuvat tai ovat heijastumatta kulttuuripolitiikkaan. Samaan tapaan voisi miettiä

vaikka historian, (sosiaali)psykologian ja politiikan tutkimuksen (valtio-opin) traditioiden vaikutuksia kulttuuripolitiikassa. On vaikea kuvitella, että yksi tutkija voisi hallita edes kaikki ne traditiot, joista käsin kulttuuripolitiikkaa tehdään. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa tutkijat puhuvat toistensa ohi sitä mitä toinen tutkija puhuu. Tilanteen ei tarvitse kuitenkaan välttämättä olla näin. Ajatukseni on, että kulttuuripolitiikan tutkijoilla on jonkinlainen yhteinen teoriaperinne johon tukeutua ja tätä kautta he edustavat suurelta osin kaikki yhteistä superparadigmaa. Koska käytössäni ei ole Wellingtonin konferenssin seminaareissa käytyjä keskusteluja tyydyn vain osoittamaan aineistostani poimittujen esimerkkien avulla sen, miten erilaisia kulttuuripolitiittiset tekstit voivat olla.

Wellingtonin konferenssiin osallistuneiden tutkijoiden kirjoitusten lähdeluettelot antavat hyvän yleiskuvan kulttuuripolitiikan tutkijoiden teoreettisista taustoista. Ne kertovat heti alkuun sen, että kulttuuripolitiikka on monitieteisestä luonteestaan huolimatta yhä edelleen vahvasti yhteiskuntatieteellistä tutkimusta. Kulttuuripolitiikan tutkijat viittaavat eniten kulttuurisiin kysymyksiin erikoistuneisiin sosiologeihin. Tästä yhteneväisyydestä huolimatta on eri kirjoittajien lähdeluetteloiden välillä hämmästyttävän vähän yhteneväisyyksiä. Yhteiskuntatieteen kenttä on niin laaja, että varsin spesifioituihinkin tutkimuskysymyksiin löytyy aina suuri joukko tekstejä, joihin voi viitata. Tämä näkyi Wellingtonin papereissa siten, että kulttuuripolitiikan yhteistä teoreettista pohjaa ei näyttänyt ainakaan lähdeluetteloiden valossa löytyvän. Kirjoittajien aiheiden ollessa samantapaisia viittasivat he toki usein samoihin lähteisiin, mutta kirjoittajien maantieteinen läheisyys oli kuitenkin suurempi lähdeluetteloiden yhteneväisyyksiä selittävä tekijä.

Se, etteivät kirjoittajat viittaa samoihin klassikkoihin ja lähteisiin ei tietenkään kerro yksiselitteisesti, että kulttuuripolitiikalta puuttuisi yhteinen teoreettinen traditio. Voi hyvin olla, että tutkijat ovat läpikäyneet samankaltaisen taustakoulutuksen ja lukeneet samoja klassikoita. Eiväthän tutkijat toki laita lähdeluetteloihinsa kaikkea mahdollista lukemaansa, vaan aiheen kannalta relevantit teokset. Kentän hajanaisuudesta lähdeluetteloiden erilaisuus kuitenkin kielii varsinkin, kun muistetaan, että Wellingtonin konferenssin tapaisille näyttämöille tutkijat haluavat esiintyä edukseen, mikä heijastuu myös pyrkimyksenä tehdä lähdeluetteloista kattavia ja vakuuttavia.

Yhteiskuntatieteille on aina ollut ominaista jakaantuminen kilpaileviin koulukuntiin. Esimerkkinä olkoon amerikkalaisen sosiologian jakaantuminen funktionalistiseen (Parsons) ja etnometodologiseen (Garfinkel) koulukuntaan. Tälle jakaantumiselle oli tyypillistä se, että teoriaa rakennettiin kritiikkinä toiselle teorialla (tässä tapauksessa Garfinkel kehitti teoriansa vastauksena Parsonsin funktionalismiin). Toisin sanoen eri koulukuntien edustajat olivat hyvin tietoisia toistensa töistä ja traditiosta. Erityisesti filosofia rakentuu usein juuri tradition tuntemuksen varaan. Samanlainen jakautuminen kulttuuripolitiikassa on aivan yhtä mahdollista. Mutta tilanne on sikäli toinen, että toista koulukuntaa edustava tutkija edustaa usein myös kokonaan toisen oppialan näkemystä kulttuuriin. Esimerkiksi psykologisesti ja sosiologisesti suuntautuneilla kulttuuripolitiikan tutkijoilla ei välttämättä ole muuta yhteistä traditiota kuin Freudin tekstit ja niidenkin tuntemus sosiologisesti suuntautuneen tutkijan tapauksessa on täysin tutkijan oman mielenkiinnon varassa, eikä perustu hänen koulutuksensa kautta ikäänkuin luonnostaan omaksumaansa traditioon.

5.1.2 Kulttuuripolitiikan klassikot?

Wellingtonin konferenssiin kirjoitettujen tekstien lähdeluetteloita tarkastelemalla saa nopeasti yleiskuvan siitä, keitä pidetään kulttuuripolitiikan klassikoina. Joukossa on muutama vielä nykypäivänäkin julkaiseva kirjoittaja, joten ”klassikko” nimitys on sikäli harhaanjohtava. Kulttuuripolitiikan oppiaineessa ei lyhyen historian vuoksi voida puhua klassikoista samaan tapaan kuin filosofiassa tai sosiologiassa (toisaalta näiden alojen klassikot ovat usein relevantteja myös kulttuuripolitiikan kannalta). Bennettin (1999, 14) mukaan kulttuuripolitiikka syntyi nykymuotoisena vasta toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopassa. Oliver Bennett on nykyisen kulttuuripolitiikan tutkimuksen arvostetuimpia asiantuntijoita. Wellingtoniin osallistuneet tutkijat viittasivat häneen usein. Bennettinkin asiantuntemus näyttää olevan erikoistunutta. Suurin osa häneen kohdistuneita viittauksista oli teksteissä, jotka käsitelivät kulttuuripolitiikassa tällä hetkellä varsin muodikasta käsitettä nimeltä luova teollisuus. Se viittaa siihen, että

Bennett on kulttuuripolitiikan kentällä paremminkin trendinimi kuin varsinainen klassikko.

Muita Isosta-Britanniasta tulevia kirjoittajia, joihin viitattiin paljon ovat Anthony Giddens, Stuart Hall, Scott Lash ja Manuel Castells. Giddensiin viitattiin eniten teksteissä, jotka painottivat kulttuuripolitiikan poliittista ulottuvuutta ja käsittelivät usein nationalististen kulttuuripolitiikkamallien ohjailua. Giddensin keskustelunavaukset refleksiivisestä modernista ja ”kolmannesta tavasta” tehdä politiikkaa eivät suoraan heijastuneet Wellingtonin teksteihin muuten kuin yhden artikkelin osalta, joka käsitteli refleksiivisen kulttuuripolitiikan mahdollisuutta. Mielenkiintoista on se, että kaikki tunnetut refleksiivisen modernisaation teoreetikot (Bourdieu, Beck, Giddens) loistivat tämän tekstin lähdeluettelossa poissaolollaan. Tämä kyseinen Jan Nolinin ja Dick Kasperowkin (2002, 383-387) kirjoittama teksti kertoo ainakin heidän osaltaan, etteivät he tunne tarvetta osoittaa konseptinsa yhteenkuuluvuutta laajempaan yhteiskuntatieteelliseen traditioon. Tärkeän keskustelun kannalta erittäin relevanttien kirjoittajien huomiotta jättäminen voi olla yritys rakentaa kulttuuripolitiikalle omaa muista yhteiskuntatieteistä eroavaa identiteettiään, mutta luulen, ettei se saanut kulttuuripolitiikan yhteisössä kovinkaan lämmintä vastaanottoa.

Stuart Hall on ajattelija, johon viitattiin usein sellaisissa konferenssiesitelmissä, jotka käsittelivät kansallista kulttuuripolitiikkaa. Hall on noussut maineeseen ennen muuta identiteetin kysymyksiin erikoistuneena kulttuurintutkijana. Hall edustaa historiallista jatkumoa Raymond Williamsista nykypäivään kulttuurintutkimuksessa saralla. Hall on juuri tämän vuoksi mielenkiintoinen. Katsotaanhan kulttuuripolitiikan usein alkaneen Raymond Williamsin ja kumppaneiden kulttuurintutkimuksesta. Williamsin nimi vilahtelikin konferenssiesitelmissä usein. Hän on kulttuurintutkimuksen ”isänä” vakiintunut osaksi kulttuuripolitiikan kaanonin. Hallin ansiona puolestaan on jonkinlainen Williamsin ajattelun modernisointi ja kulttuurintutkimuksen näkökulman esittely tämän päivän tutkijoille. Hall on tutkija, joka muistuttaa kulttuuripolitiikan tutkijoita tutkimuksen kulttuurintutkimukseen palautuvista juurista. Halliin viitatessaan tutkijat tiedostavat samalla myös tutkijanidentiteettinsä kulttuurintutkimuksellisen puolen. Hall on toisessakin mielessä merkittävä aikansa edustaja. Hän on näet etniseltä

taustaltaan jamaikalainen , ja on näin ollen saanut kokea henkilökohtaisesti globaalin ajan identiteettipolitiikkojen ristiriitaisuuden, mikä heijastuu suoraan hänen tuotantoonsa. Hall on näin ollen tutkija, johon viittaaminen tuntuu luontevalta Wellingtonin konferenssissa, jonka yhtenä konferenssin teemana on paikalliset kulttuurit globalisaation aikana.

Manuel Castells on noussut maailmanmaineeseen tietoyhteiskunnan ja digitalisaation tutkijana. Häneen viitataan usein juuri tämän aihepiirin kulttuuripoliittisissa sovelluksissa kuten luovaa teollisuutta käsittelevissä teksteissä. Myös Scott Lashin nimi löytyi useista Wellingtoniin artikkeleista, jotka käsitelivät luovaa tai laajemmin sanoen kulttuuriteollisuutta. Edellä sanotusta käy ilmi, että kulttuuripolitiikan arvostetuimpiin asiantuntijoihin viitataan varsin valikoiden. He ovat tuotannossaan käsitelleet joitakin rajattuja kulttuuripoliittisesti relevantteja teemoja. Näin ollen heidän tekstinsä ovat tutkijoille käyttökelpoisia vain sikäli kuin heidän omat aiheensa leikkaavat auktoriteettien omaa vahvaa alaa. Edellämainitut kirjoittajat ovat toki pyrkineet tuotannossaan rakentamaan yhteiskuntaa ja kulttuuria kokonaisuudessaan käsittelevää teoriaa, mutta klassikon asemaan nousevaksi, kulttuuripolitiikan tutkijoita yhdistäväksi teoreetikoksi ei nykyisistä sosiologeista ole (kaikki edellämainitut tähdet voi luokitella kategoriaan ”sosiologi”). Poikkeuksen tähän sääntöön tekee juuri edesmennyt ranskalainen Pierre Bourdieu, joka on käsittelyn alla seuraavaksi.

Kuten sanottua klassikoiden asema ei kulttuuripolitiikassa ole yhtä vahva kuin muissa yhteiskuntatieteissä. Kuitenkin laajaan kulttuuriteoreettiseen kirjallisuuteen viitataan. Paradigmojen hahmottamisen kannalta ei ole järkevää lähteä liikkeelle lähdeluetteloista välittyvän teoreettisen taustan kautta. Pikemminkin erilaisia paradigmoja ja tutkimuskulttuureja on löydettävissä tarkastelemalla kirjoitusten aihepiirejä ja sisältöjä. Sen jälkeen voidaan palata takasin teoriaan ja katsoa ovatko löytyneet paradigmat myös käyttämiensä teorioiden osalta yhteneväisiä?

5.1.3 Bourdieu ilmiö

Wellingtonin konferenssisitelmien lähdeluetteloiden perusteella Pierre Bourdieu on ylivoimaisesti merkittävin nykyiseen kulttuuripolitiikkaan vaikuttava teoreetikko. Bourdieu'hön viitataan ennen muuta kirjoituksissa, jotka liittyvät kulttuuripolitiikan perinteisimpään tutkimusalaan, taiteen ja taiteilijuuden yhteiskunnallisen asemaan. Tässä mielessä myös Bourdieu'n sinänsä monipuolinen tuotanto näyttää kulttuuripolitiikan alan tutkijoiden keskuudessa olevan hyötykäytössä pääosin vain tavalla tai toisella taiteeseen liittyvissä kirjoituksissa. Tämä ei tee Bourdieu'n kirjoituksille oikeutta siinä mielessä, että hänen kulttuurikäsitöksensä poikkeaa olennaisesti suppeasta tavasta käsittää kulttuuri pelkästään taiteeksi. Rungas viittaaminen Bourdieu'hön taidetta käsittelevissä teksteissä käy ymmärrettäväksi, kun ottaa huomioon sen, että hän on tehnyt paljon tutkimusta, joka käsittelee taiteellisia makuja ja niiden perusteella rakentuvaa hierarkista luokkajakoa.

Bourdieu'n elämäntyö on merkittävä ennenkaikkea kulttuuriteorian kannalta. Hänen kulttuurikäsitöksensä samastuu pitkälti sosiaalisen konstruktionismin mukaiseen kulttuurikäsitukseen. Tämän käsityksen mukaan todellisuus on sosiaalisesti ja kielellisesti rakennettu ja kaikki käsitteemme ovat sopimuksia tai ehdotuksia tavasta, jolla me maailmaa jäsenämme. Kulttuuri samastuu tässä katsantokannassa jonkin yhteisön tai yhteiskuntaluokan piirissä omaksutuksi elämäntavaksi sekä maailman hahmottamisen ja mielekkääksi kokemisen tavaksi. Bourdieu'llä tämä kulttuurikäsitys saa muotonsa habituksen käsitteen kautta, jonka avulla hän hahmottaa jollekin yhteiskuntaluokalla tai ryhmälle ominaista elämäntapaa. (Alasuutari, 1994, 33-35). Habituksen käsitteen kanssa saumattomassa yhteydessä on Bourdieu'llä aina kentän käsite. Bourdieu tutkii erilaisia habituksia erilaisilla kentillä. Hän on soveltanut ajatteluaan mm. tieteen ja kulttuurisen tuotannon (pitäen sisällään kirjallisuuden, taiteen ja estetiikan) kenttään (Bourdieu 1988 & 1993). Kenttä on tila, jossa erilaisilla habituksilla varustetut toimijat kamppailevat asemista. Keskeisessä asemassa kamppailtaessa asemasta hierarkiassa on kulttuurinen pääoma, joka on tietyin ehdoin vaihdettavissa taloudelliseen ja sosiaaliseen pääomaan ja joka viime kädessä konstruoi toimijoiden habituksen (Alasuutari, 1994, 35). Tämän tyylinen, kulttuurin merkitystä korostava tapa hahmottaa yhteiskunnallisia toimintakenttiä on kulttuuripolitiikan kannalta erittäin hedelmällinen. Tarkastellaanhan

kulttuuripolitiikassa juuri yhteiskunnallisesti määriteltyjä toimintakenttiä, kuten (kulttuuri)hallintoa. Bourdieun perustava ajatus todellisuuden sosiaalisesti määräytyvästä luonteesta on myös tutkijan helppo hyväksyä, kun hän tarkastelee vaikkapa kulttuuripolitiikan saamia erilaisia sisältöjä ajan saatossa.

Niiden Wellingtonin kirjoitusten, joissa viitattiin Bourdieuhön, luokitteluun taidetta tutkivaksi kulttuuripolitiikaksi ei kerro koko totuutta. Useissa näistä kirjoituksista pohdittiin kyllä juuri taiteen ja kulttuurin välisiä suhteita, mutta usein kirjoitusten taustalla oleva kulttuurikäsitteellinen tapa on laaja. Andrea Ellmeier (2002, 150-163) otti tekstissään käyttöön kulttuurisen pääoman käsitteen. Hän sovelsi Bourdieuta talouden ja kulttuurin muuttuvien suhteiden analysoimiseen. M. Sharon Jeannotte (2002, 247-254) käytti niin ikään hyödykseen kulttuurisen pääoman käsitettä, mutta hän tutki sen avulla yhteisöllisen toiminnan mahdollisuutta. Toisin sanoen hän halusi selvittää millainen yhteys yksilön omaamalla kulttuurisella pääomalla on hänen osallistumiseensa yhteisöstään huolehtimiseen.

Bourdieulainen tapa mieltää tutkimuskohde laajaksi kentäksi, johon vaikuttaa moni asia, ei voi olla vaikuttamatta kirjoitusten luonteeseen. Edellä kuvatuista esimerkeistä saa hyvän kuvan siitä, miten laajojen ilmiökokonaisuuksien analysoimiseen Bourdieun käsitteet sopivat. Hän on pyrkinyt tuotannossaan rakentamaan yhteiskuntateoriaa laajassa mielessä. Voisi sanoa, että hän on pyrkinyt löytämään asioita, joita voi pitää universaaleina. Tässä mielessä häntä voidaan pitää Durkheimin seuraajana muunkin kuin kansallisuutensa perusteella

Miksi Bourdieu on sitten niin tärkeä juuri kulttuuripolitiikan tutkijoille? Bourdieuta on kritisoitu siitä, että hän ei ole tuonut mitään uutta yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen alalle, vaan on vain ottanut vaikutteita sosiologisesta traditiosta ja soveltanut niitä sitten empiirisiin tutkimuksiin. Juuri tässä saattaa piilläkin Bourdieun tärkeys yhteiskuntatieteen ja erityisesti kulttuuri tutkivien yhteiskuntatieteiden kannalta. Bourdieu on ennen kaikkea traditioiden tulkki ja suurten empiiristen aineistojen hallinnan mestari. Kulttuuripolitiikan tutkijan näkökulmasta hän on hahmo, joka tekee valmiita tulkintoja eli soveltaa traditioita. Näin hän ikäänkuin kääntää traditionaalista sosiologiaa

ja filosofiaa valmiiksi kulttuurintutkijoiden kielelle. Bourdieu'n teokset ovat hyvin lähellä oppikirjanomaista asemaa, joiden merkitystä luonnontieteilijöiden koulutukselle Kuhn korosti (emt.).

Yhteiskuntatietelijöiden ja tutkijoiden määrä ylipäättään on moninkertaistunut viime vuosikymmenten aikana (Bauman 1997, 7-10). Tämä merkitsee sitä, että on yhä sattumanvaraisempaa ketkä merkittävään asemaan tieteen kentällä Bourdieu on varmaankin viime vuosikymmenten tärkein hahmo kulttuuritutkimuksen kentällä. Tällainen asema johtaa siihen, että hän on kaikkien tutkijoiden tietoisuudessa ja hänen teorioidensa hallitsemisesta tulee kulttuurista pääomaa jolla on oma merkityksensä kulttuuripolitiikan tutkimuksen kentällä. Merkille pantavaa on se, että Wellingtonin konferenssin perusteella voi sanoa, että Bourdieu on yksi harvoista kirjoittajista, joka on noussut tällaiseen auktoriteettiasemaan. Kenttä on monessa suhteessa hajanainen, eikä edes Bourdieun kaltainen nimi pysty sitä täysin yhdistämään.

Bourdieu-ilmiön luonne kulttuuripolitiikan tutkimuksessa ja kulttuuritieteissä on asia, joka herättää kysymyksiä. Mikä Bourdieussa lopulta on niin hyvää? Mikä tekee Bourdieu'n teoriasta niin selitysvoimaisen? Luulen, että vastaus piilee hänen teoriansa universalistisen luonteen tarjoamassa mahdollisuudessa ja lisäksi tutkijoiden halussa saada kulttuurin sinänsä moni-ilmeinen ja monimutkainenkin luonne käsitteellistettyä jollakin tavalla yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joka noudattaa (tässä tapauksessa bourdieuläisiä) lainalaisuuksia. Toinen selitys voi olla se, että Bourdieu on tuonut kulttuurin yhteiskuntatutkimuksen keskiöön ja nostanut näin kulttuuria tutkivien arvoa. Hän on teoretisoinut kulttuuria tavalla, joka houkuttelee yhtäaikaista dynaamisuudellaan ja universaaliudellaan yhä uusia tutkijoita tutustumaan hänen kulttuuriteoriaansa.

5.1.4 Yhteiset tutkimuksen aiheet?

Totesin edellä paradigman käsittelyn yhteydessä, ettei tutkijoiden välillä vallitseva yksimielisyys tutkimuskohteen luonteesta välttämättä tarkoita sitä, että tutkijat edustavat

samaa paradigmaa. Kulttuuripolitiikan määrittelyn kannalta on kuitenkin oleellisen tärkeää tietää miten tutkimuskohde tutkijayhteisön piirissä hahmotetaan. Muodostan tässä kappaleessa kokonaiskuvan kulttuuripolitiikan alasta Wellingtonin konferenssin artikkelien perusteella ja pohdin mitkä ovat tällä hetkellä kulttuuripolitiikan tutkimuksessa voimakkaimmin pinnalla olevia teemoja.

Wellingtonin konferenssissa oli neljä ennalta määrättyä temaattista kokonaisuutta, joiden puitteisiin tutkijoiden tuli tekstinsä ujuttaa. Ensimmäinen aihealue otsikoitiin ”Tieto, perintö ja kulttuurinen jatkuvuus.” Tämän aihealueen tekstit pitivät sisällään muun muassa alkuperäiskulttuurien kehittämistä, rakennetun ympäristön perintöä, kulttuurista diversiteettiä ja identiteettiä sekä kansainvälistä kulttuurista hallintaa ja maailman perinnön käsitettä koskevia tekstejä. Teemakokonaisuus pitää sisällään hyvin laaja-alaisia kysymyksenasetteluja. Esimerkiksi kulttuurisen identiteetin kysymykset ovat jo sinällään muodostaneet varsin vahvan tutkimustradition (kulttuurisen identiteetin kysymyksistä esim. Hall 1999; Shotter & Gergen 1989).

Toinen konferenssin teema liikkui alueella, jota Oliver Bennett (1999, 15-16) nimittää perinteisen kulttuuripolitiikan varsinaiseksi tutkimuskohteeksi. Teema on otsikoitu ”Taiteet ja perintö: instituutiot, osallisuus (access), koulutus. Tämän teeman alta löytyy taidetta ja taiteilijuutta käsittelevien tekstien lisäksi kirjoituksia kulttuurisen koulutuksen uusista paradigmoista, sosiaalisen koheesion ja kansalaisyhteiskunnan kulttuuripolitiikasta, museoiden, arkistoiden ja kirjastojen tilanteesta 2000-luvulla sekä kulttuurisista yleisöistä, markkinoista ja osallistuvuudesta. Myös sellaiset ajankohtaiset teemat ja iskusanat kuten digitalisaatio ja ”empowerment” olivat osa tätä teemakokonaisuutta. Toisen teeman aihepiiri liikkui siis alalla, jota voi kutsua kulttuuripolitiikan ytimeksi. Kirjoitukset ovat orientaatioltaan yhteiskunnallista taiteentutkimusta, kun taas ensimmäisen teeman taustalta löytyy antropologisempi tapa nähdä kulttuuri. Hyvin suosittu kirjoitusten aihepiiri Wellingtonissa oli luova teollisuus. Se sijoittuu vahvimmin konferenssin toiseen aihealueeseen, vaikkakin jotkin tekstien osat leikkaavat myös muita teemakokonaisuuksia. Luovaa teollisuutta käsittelevät tekstit tulevat tarkempaan käsittelyyn alle myöhemmin.

Kolmas konferenssin aihealue oli eräänlainen kaatoluokka. Se oli otsikoitu: ”Uudet politiikka (policy) käsitteet ja mallit. Tähän teemakokonaisuuteen sisältyivät kaikki kansalliset, alueelliset ja historialliset kulttuuripolitiikkatutkimukset sekä uudet politiikkakäsitteet ja mallit. Hyvin monet pohjoismaalaiset tekstit asettuvat tähän luokkaan, koska ne edustivat kansallisten kulttuuripoliittisten mallien tutkimusta. Niissä saattoi kyllä ilmetä teemoja, jotka sinällään olisi voinut sijoittaa moneen muuhunkin luokkaan. Varsinkin uutta teoriaa luomaan pyrkineet tekstit kuuluivat myös tämän teemakokonaisuuden alle. Usein myös muut vahvasti teoreettiset tekstit sijoittuivat tähän luokkaan, jos niiden aihe ei ollut helposti paikannettavissa toiseen teemaan.

Neljännän ja viimeisen aihealueen otsikko oli: ” Nykyajan eksotiikkaa: paikalliset kulttuurit globalisaation aikana.” Tämän teeman alle kuului intellektuaalinen omaisuus globalisoituvassa maailmassa sekä otsikon mukaisesti kulttuuripolitiikka ja globalisaatio. Globalisaatio on aihe, jota on vaikea välttää, kirjoittaja sitten kansallisesta tai kansainvälisestä näkökulmasta. Hyvin moni Wellingtonin konferenssin artikkeleista leikkaa globalisaation teemaa. Vaikka konferenssin artikkelit eivät kaikkein vahvimmin ankkuroidukaan juuri globalisaation teeman, vaan ovat selvemmin sijoitettavissa muiden sateenvarjoteemojen alle, on globalisaatio kuitenkin ilmiö, joka esittää tutkijoille vahvimman haasteen ja yhdistää heitä. Näin on ainakin kun ajattelee kulttuuripolitiikan tutkijoita kansainvälisenä yhteisönä.

(Konferenssin aihealueet saatavana elektronisessa muodossa:
<http://www.culturalcommons.org/eventdetail.cfm?ID=15> 23.2.2003)

Merkille pantava seikka konferenssin teemojen suhteen on se, että ne ovat hämmästyttävän yhdenmukaisia Euroopan neuvoston määrittelemien tärkeiden tutkimusteemojen kanssa. Euroopan neuvoston teemat ovat tosin spesifioidumpia, mutta muodostavat silti Wellingtonin konferenssinkin kirjoitusten kovan ytimen. Euroopan neuvoston teemat ovat 1) desentralisaatio 2) tuki luovuudelle 3) kulttuurinen identiteetti ja diversiteetti 4) mukaanpääsy (access) ja osallistuminen 5) kulttuuriset vähemmistöt ja perustavat oikeudet ja 6) luova teollisuus. (Gordon & Mundy 2001, 17-18). Kertooko teemojen yhdenmukaisuus siitä, että nämä ovat todellakin keskeisiä kysymyksiä

kulttuuripolitiikassa vai onko kysymys se pikemminkin siitä, että tutkimus ohjautuu pitkälti hallinnon ja poliittisen järjestelmän haluamaan suuntaan? Vastaus on sekä että tyyppiä. Edellä mainitut teemat ovat Wellingtonin konferenssin valossa tutkimuksen kannalta keskeisiä. Toisaalta kulttuuripoliittinen tutkimus on hyvin tiiviissä suhteessa poliittis-hallinnolliseen järjestelmään

Wellingtonin konferenssin teemat ovat luonteeltaan sellaisia, etteivät ne lähtökohtaisesti sulje pois oikeastaan mitään kulttuuripolitiikassa tehtävää tutkimusta. Tällainen suvaitsevaisuus kertoo osaltaan kulttuuripolitiikan luonteesta monitieteisenä ja monialaisena tutkimusalana, joka hakee vielä omaa paikkaansa tieteiden kentässä.

Hahmotin laudatur seminaarityössäni Wellingtonin konferenssissa keskeiseen asemaan nousseita tutkimusteemoja. Useat tutkimusaiheet ja käsitteet ovat kulttuuripolitiikassa juuri nyt pinnalla. Päädyin jaottelemaan trendikkäät teemat kolmeen kokonaisuuteen. Tällaisia temaattisia kokonaisuuksia olivat kulttuuria aktivoivien ohjelmien tutkimus, kulttuuripolitiikka ja kulttuuriset vähemmistöt sekä kulttuuriteollisuus (suppeammassa mielessä tiivistyen luovan teollisuuden käsitteeseen).

Kulttuuria aktivoivien ohjelmien tutkimus oli Wellingtonin konferenssissa lähinnä erilaisten toimenpideohjelmien vaikutusten jälkeensä tapahtuvaa arviointia. Tähän tematiikkaan liittyviä käsitteitä ovat ”empowerment”, joka merkitsee eräänlaista valtuuttamista (Ventura 2002, 524), jossa kulttuuriset toimintamahdollisuudet pyritään ohjaamaan ihmisten käyttöön ja sosiaalinen inkluusio, joka on toimintaan mukaansa sulkevaa vastakohtana sosiaaliselle eksklusiolle, joka on kulttuurista syrjäytymistä (Brigwood 2002, 87). Näistä käsitteistä käy ilmi, että kulttuuripolitiikassa on olemassa voimakas trendi sellaiseen tutkimukseen, joka aktivoisi kulttuurista toimintaa. Usein toiveena on myös saada tätä kautta aikaan sosiaalista ja taloudellista kehitystä tiettyjen aktivoivan kulttuuripolitiikan kohteena olevien väestöryhmien keskuudessa.

Silloin kun tarkastellaan kulttuuripolitiikkaa tieteenä, on helppo huomata kuinka lähellä hallintoa ja poliittista toimintaa kulttuuripolitiikka on etenkin kulttuuria aktivoivien ohjelmien tutkimuksen kohdalla. Kulttuuripolitiikan tutkimuksella voi olla välittömiä vaikutuksia harjoitettuun (kulttuuri)politiikkaan. Tekevätpä tutkijat usein töitäänkin

suoraan tilauksena hallinnon tarpeisiin. Tutkijan asema tämän kaltaisissa projekteissa on problemaattinen. Yhtäältä hän on tieteilijä, joka pyrkii noudattamaan tieteen kriteerejä. Toisaalta hallintokoneisto saattaa odottaa sosiaalisia ja taloudellisia tuloksia, jotka eivät välttämättä käy yksiin tutkijan tieteellisten päämäärien ja arvojen kanssa. Wellingtonin konferenssin teemat ja aiheet eivät asetu mitenkään yksiselitteisesti tiettyihin karsinoihin, vaan leikkaavat ja sivuavat toisiaan. Näin on laita myös kulttuuria aktivoivien tutkimusten ja kulttuuristen vähemmistöjen suhteen. Ovatthan kulttuuriset vähemmistöt usein juuri aktivoivien kulttuuristen toimenpideohjelmien kohteena.

Ne artikkelit, jotka käsitelivät vähemmistökulttuurien asemaa, poikkesivat aktivoivan kulttuuripolitiikan luokasta sikäli, että niissä ei lähtökohtana ollut suora vaikuttaminen, vaan vähemmistökulttuurin aseman parantaminen tuottamalla siitä uutta tietoa. Kirjoitukset vähemmistökulttuureista koskevat usein kulttuurisia identiteettejä, joita halutaan suojella vahvemman hegemonisen kulttuurin vaikutuksilta. Kulttuuripolitiikassa vallitsee vahva suvaitsevaisuuden henki. Useat Wellingtonin konferenssin kirjoittajat tarjosivat vähemmistökulttuureille eräänlaisia selviytymisstrategioita (esim. Cmielewski 2002, 102- 108 & Moreva 347-353). Häyrynen (2002, 213) puolestaan huomauttaa, että demokratiassa vähemmistöt jäävät usein yleisen mielipiteen jalkoihin. Kulttuuri on Häyrysen mukaan vahva identiteettiä määrittelevä tekijä. Usein juuri kulttuurinsa avulla jokin alistetussa asemassa oleva väestöryhmä voi vahvistaa asemaansa. (Häyrynen 2002, 220). Kulttuuripolitiikka muodostaa oman kulttuurinsa. Wellingtonin konferenssiin päässeet kirjoitukset ovat läpäisseet karsinan ja ovat näin ollen osa hegemonista valintaa kulttuuripolitiikassa.

Kulttuuriteollisuus on alue, jota on tutkittu 1930-luvulta lähtien. Kulttuuriteollisuus nousi ensimmäisenä Theodor Adornon kirjoituksissa, jotka ovat ajankohtaisia tänäänkin ainakin sikäli, että useat tutkijat viittaavat artikkeleissaan Adornoon. Jos kulttuuripolitiikan katsoo olevan toisen maailmansodan jälkeisen Euroopan ilmiö, kuten Oliver Bennett (1999, 14) asian näkee, näyttäytyy kulttuuriteollisuuden tutkimus itse asiassa vanhempana ilmiönä kuin varsinainen kulttuuripolitiikka. Kuitenkin kulttuuriteollisuuden tutkimus on niveltynyt luontevaksi osaksi kulttuuripolitiikkaa.

Adornolainen kulttuuriteollisuuden tutkimus pohjautui varsin pessimistiseen kulttuurikäsitteeseen. Kulttuuriteollisuus tuotti massakulttuuria, jonka tuottamisen motiivina oli taloudellisen hyödyn tavoittelu. Adornolle teollinen kulttuurin tuottaminen saastutti kaiken hyvän mitä, kulttuuriin muutoin olisi voinut kuulua. (Horkheimer & Adorno 1973, 120-167). Wellingtonin konferenssissa kulttuuriteollisuutta käsittelevät tekstit olivat asenteeltaan täysin päinvastaisia Adornon kulttuurikriitikille.

Luova teollisuus on uusi iskulause, jossa tiivistyvät ne taloudelliset ja kulttuurin uuteen asemaan liittyvät odotukset, jotka ovat olleet ilmassa kulttuuripolitiikan kentällä jo pitkään. Cunnighamin (2002, 108) mukaan luova teollisuus käsittää toiminnan, joka pohjaa luovaan kykyyn ja jolla on potentiaalia vaurauden ja työn luomiseen. Luovan teollisuuden iskusanoja ovat Cunninghamille teknologia ja innovatiivisuus. Ajatus kulttuurista, joka maksaa itse itsensä on esiintynyt kulttuuripoliittisissa argumenteissa siitä asti, kun on käyty keskustelua kulttuurin julkisen sektorin rahoituksesta. Luova teollisuus on kulttuuripolitiikan lohko, jonka katsotaan tuottavan suoraan taloudellista voittoa. Se on kulttuuriteollisuutta, joka toimii taloudellisen markkinaperiaatteen mukaan. Tämä on seikka, joka antaa luovan teollisuuden käsitteelle ylimääräistä merkitystä. Onhan kulttuuripolitiikka perinteisesti ollut taistelua julkisen sektorin tukimarkoista. On helppoa nähdä asetelma, jossa perinteinen kulttuuri on syömässä julkisen sektorin verorahoja ja luova teollisuus puolestaan tuottamassa taloudellista lisäarvoa. Kun kamppailu julkisesta tuesta käydään kansallisvaltioiden viitekehyksessä, on luova teollisuus puolestaan luonteeltaan globaalia (Cunningham 2002, 111). Adornon esittämä kysymys tuotetun kulttuurin laadusta on menettänyt relevanssinsa. Tärkeää on vain se, onko kulttuuri taloudellisesti kannattavaa.

Jäljittäessäni kulttuuripolitiikan paradigmoja tutkimuksen sisältöjen perusteella en lähde yksioikoisesti seuraamaan Wellingtonin konferenssin aihepiirejä. Ne toimivat jonkinlaisena taustakehikkona, jota vasten paradigmoja voi tarkastella, mutta ne eivät muodosta suoraan paradigmaattisia kokonaisuuksia. Sen sijaan nostan aineistosta esiin tutkimusaloja, joiden voima tuntuu juuri nyt olevan kulttuuripolitiikan kentällä erityisen vahva. Näin esille saatujen paradigmojen suhteet kulttuuripolitiikan ja tieteen kenttään ylipäätään voivat olla murroksessa siten, että tietyn tyyppinen tutkimus on osa

kulttuuripolitiikkaa. Toisaalta on nähtävissä tutkimusalan itsenäistymiseen tähtääviä tendenssejä tai tutkimusala voi olla sijoittunut tieteen kentällä poikittain siten, että se leikkaa kahta tai useampaa kulttuuripolitiikan lähitiedettä.

5.1.5 Hajanainen kenttä

Lähdin tässä kappaleessa jäljittämään kulttuuripolitiikalle yhteistä näkökulmaa. Kysymyksenä oli se, onko löydettävissä jotain superparadigmaa, joka yhdistäisi kulttuuripolitiikan tutkijoita? Edellä sanotusta käy ilmi, että kulttuuripolitiikan kenttä on hajanainen ja erilaiset tutkimusteemat ovat varsin pitkälle eriytyneitä. Ilman varsinaista vertailuaineistoakin uskallan väittää, että niin suurta erimielisyyttä tutkimuskentän suhteen, kuin on luettavissa Wellingtonin artikkeleista, ei voisi kuvitella tapahtuvan vaikkapa fysiikan tai edes sosiologian vastaavassa kansainvälisessä konferenssissa. Tutkimuksen kirjavuuden voi käsittää rikkaudeksi ja voimavaraksi, joka antaa uusia näkökulmia kulttuuriin. Eripura siitä, millaista kulttuuripolitiikan tulisi olla, nakertaa kuitenkin uskottavuutta kulttuuripolitiikan asemalta tieteenä. Kulttuuripolitiikan asemaa on hankala legitimoida, jos alan tutkijat vetävät kovin pahasti eri suuntiin.

Wellingtonin konferenssiin osallistuneet tutkijat eivät toki kellu tyhjän päällä ilman referenssipohjaa ja traditiota, johon tukeutua. Seuraavaksi paikannan kulttuuripolitiikan tutkimuskentän jakautumista kilpaileviin paradigmoihiin. Nämä paradigmat määräytyvät muun muassa maantieteellisesti, kielellisesti ja oppialakohtaisesti. Ennen muuta hahmotan kuitenkin kulttuuripolitiikan kentältä tutkimusaiheiden perusteella eriytyneitä teemoja, joiden ympärille on rakentunut tai on rakentumassa oma traditionsa. Tällaisia ovat esimerkiksi kulttuurisen identiteetin ja luovan teollisuuden tutkimus.

Toisaalta kulttuuripolitiikan tutkijoita yhdistää toisiinsa yhteiset tutkimuskohteet: kulttuuri ja politiikka. Erilaiset käsitykset näiden peruskäsitteiden luonteesta voivat johtaa erilaisten paradigmojen syntymiseen. Hahmotan seuraavaksi kulttuuripolitiikan kentällä vallitsevia paradigmaattisia suuntauksia ja kysyn lopuksi miten näitä paradigmoja

edustavien tutkijoiden näkemykset ja arvotukset poikkeavat toisistaan kun erityisen mielenkiinnon alla on kulttuurin käsite.

5.2 Kilpailevat paradigmat

5.2.1 Kulttuuriteollisuuden paradigma

Yleistyksiä tehtäessä on aina oltava varovainen. Tässä työssä teen päätelmiä kulttuuripolitiikan tilasta perustaen väitteeni yhteen vaikkakin suhteellisen laajaan poikkileikkausaineistoon. Wellingtonin konferenssin tekstit muodostavat varsin heterogeenisen joukon. Näin ollen jo siinä vaiheessa, kun jaottelen kirjoittajia erilaisiin kategorioihin ja leireihin, joudun tekemään yleistyksiä, jotka eivät aina tee oikeutta kaikkien kirjoittajien persoonallisille töille. Tosiasia on kuitenkin se, että yleisesti ottaen tutkijat näyttävät tekevän varsin erityyppistä kulttuuripolitiikkaa riippuen siitä mistä päin maailmaa he tulevat. Kirjoittajien aihepiirit tai ainakin näkökulmat, joista he aiheitaan katsovat poikkeavat toisistaan suuresti. Hahmotan tässä osiossa niitä yleisimpiä yhteisiä linjoja, jotka jakavat kirjoittajia erilaisiin suuntauksiin. Erityisen tarkastelun alla on se, miten nämä paradigmaattiset ryhmät muodostuvat. Voidaanko puhua kulttuuripolitiikan jakautumisesta esimerkiksi kielellisiin ja maantieteellisiin ryhmittymiin? Tätä kautta toivon voivani piirtää kuvan tieteellisen kulttuuripolitiikan kentästä Wellingtonin konferenssin kontekstissa..

Wellingtonin konferenssin tekstejä ei välttämättä saa kovin luotettavaa kuvaa tieteellisen kulttuuripolitiikan tutkimuksesta mitä tulee sen maantieteelliseen levinnäisyyteen. Tämä johtuu ennenkaikkea siitä, että konferenssi pidettiin varsin etäällä Euroopasta. Yli kolmasosa kirjoittajista tuli Australiasta ja Uudesta-Seelannista. Englanninkielisistä maista tuli 82 tutkijaa ja muusta maailmasta 57. Voimasuhteet olisivat varmasti aivan toisenlaiset, jos konferenssi olisi pidetty vaikkapa Pariisissa. Toisaalta on tärkeää muistaa, että Wellingtonin konferenssiin kirjoitettiin englanniksi. Koko kulttuuripolitiikan tutkijayhteisö siis puhuu englanniksi.

Vaikka Wellingtonissa esiintynyt tutkijajakauma onkin kulttuuripoliittisen tutkimuksen laajuuden ymmärtämiseksi kenties harhaanjohtava, kertoo se kuitenkin siitä, että kulttuuripoliittikka ei ole enää yksinomaan eurooppalainen ilmiö. Kuten olen edellä todennut, kulttuuripoliittikka assosioituu perinteisesti toisen maailmansodan jälkeiseen eurooppalaiseen hyvinvointipoliittikkaan (ks. myös Bennett 1999, 14). Kulttuuripoliittikan tutkimus on Wellingtonin konferenssin valossa edelleen hyvin länsimainen ilmiö. Konferenssissa kuultiin vain joitain yksittäisiä ei-länsimaisia tutkijoita. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että länsimaiden ulkopuolella ei kulttuuripoliittikkaa tunnetaisi. Kulttuuripoliittikan tutkimus ei vain kaikissa maissa ole jäsentyntä niin itsenäiseksi ja vahvaksi kokonaisuudeksi kuin vaikkapa Länsi- ja Pohjois-Euroopassa.

Englantia puhuvista maista tulleet kirjoittajat käsitelivät hyvin usein kirjoituksissaan kulttuuria tavalla tai toisella taloudellisessa kontekstissa. Joukossa oli tekstejä, joissa esitettiin kritiikkiä kulttuurin taloudellista hyödykkeistämistä kohtaan. Kysymys kulttuurin rahoituksesta oli läsnä monissa kirjoituksissa. Useat tutkijat halusivat osoittaa kulttuurin arvon. Tämä arvo yritettiin todistaa taloudellisin argumentein. Kirjoittajat puhuivat esimerkiksi kulttuuriyrittäjyyden taloudellisesta hyödystä (Hutchins, Kay, Swarz & Summerton) ja vetosivat siihen, että taloudellinen kehitys on viime kädessä kulttuurinen prosessi (Grondona Volkerlingin 2002, 538 mukaan).

Englanninkielisistä maista tulevien tutkijoiden taloudellisia seikkoja käsittelevät tekstit jakautuivat karkeasti kahteen joukkoon. Niihin, joissa käytiin eräänlaista puolustustaistelua hegemoniseksi koettua liberalistis-globaalia markkinataloutta vastaan ja niihin, joissa vallitsevat taloudelliset realiteetit nähdään haasteena ja uudenlaisena mahdollisuutena kulttuuripoliittikalle. Jälkimmäiseen kategoriaan luokittamani tekstit jäsentyvät miltei yksiselitteisesti luovan teollisuuden käsitteen alle. Nimitän tähän kategoriaan kuuluvat tekstit kulttuuriteollisuuden paradigmaksi. Luova teollisuus on tälle paradigmalle tärkein käsite, mutta nimittämällä sitä kulttuuriteollisuuden paradigmaksi saadaan mukaan suurempi joukko tekstejä. Toisaalta kulttuuriteollisuus on kattotason käsite suhteessa luovaan teollisuuteen. Kulttuuriteollisuuden tutkimus assosioituu vahvasti Theodor Adornon kriittisiin kirjoituksiin. Myöhemmin selvitän sitä, miten Adornon perintö näkyy tämän päivän kulttuuriteollisuutta käsittelevissä kirjoituksissa.

Edellä mainittu liberalistis-globaalia markkinataloutta vastaan asemoitujen tekstien ryhmä on heterogeenisempi kuin kulttuuriteollisuuden paradigman muodostavat tekstit. Sitä yhdistää kulttuurin taloudellisten aspektien lisäksi jonkinlainen humaani näkökulma, joka korostaa kulttuurin sosiaalista merkitystä. Seuraava esimerkki on tekstistä, jonka on kirjoittanut amerikkalainen tutkija Kevin V. Mulcahy. Hänen artikkelinsa käsitteli amerikkalaista kulttuuri-imperialismia ja erityisesti sen vaikutusta kanadalaiseen kulttuurielämään. Kirjoitus kuului siis niiden tekstien joukkoon, joissa käsiteltiin kriittisesti taloudellisten mekanismien vaikutusta kulttuuriin.

”Amerikkalaiset ovat tyypillisesti vastaanottavia markkinoiden vaikutuksille mitä tulee kulttuuriin arvoihin (itse asiassa sosiaaliin arvoihin ylipäänsä). Yhdysvalloissa kulttuuri on periaatteessa yhteneväistä viihteen kanssa ja se on hyödyke, joka voidaan jakaa kunnollisesti markkinoilla. Kanadassa (niin kuin monissa Euroopan valtioissa) kulttuuri on kansallisen identiteetin symboli ja sellaisenaan julkisen vallan edistämä ja suojelema. Koska kulttuuri on amerikkalaisille voittoavoittelevaa viihdeteollisuutta ja kanadalaisille kansallisen identiteetin politiikkaa, on olemassa suuri alttius väärinymmärryksille koskien kulttuuriteollisuuden vapaata asemaa vapaakauppasopimuksissa.” (Mulcahy 2002, 376, Käännös JH).

Mulcahy linjaa artikkelissaan tärkeän kulttuuripoliittisen jaon. Toisaalla on amerikkalainen Hollywoodin malliin perustuva viihdeteollinen käsitys kulttuurista, ja toisaalla perinteinen kansallisvaltioihin nojaava kenties hieman elitismien leimaama kulttuuripoliittikan malli. Amerikkalainen viihdeteollisuus on saanut yhä tärkeemmän roolin myös eurooppalaisissa kulttuureissa. Tätä taustaa vasten on ihmeellistä, ettei suoraan tähän asiantilaan puuttuvia tekstejä ole eurooppalaisten tutkijoiden kirjoittamien artikkeleiden joukossa. Sen sijaan aineistossani on paljon kirjoituksia, joissa viiheellinen kulttuurin malli hyväksytään hiljaa.

Luovaa teollisuutta koskevista teksteistä käy ilmi, että perinteinen Adornon kritisoima massoille suunnattu kulttuuriteollisuus muodostaa tämän trendikkään käsitteen kovan ytimen. Vaikkakin on niin, että sen alaa yritetään teksteissä laajentaa koskemaan kaikkea kulttuuria, josta voidaan saada (teollisella mallilla) taloudellista hyötyä. Luovaa teollisuutta käsittelevissä teksteissä globaalien viime kädessä uusliberalistisen talouden haasteet kulttuurille nähdään pitkälti mahdollisuutena, joka tulee käyttää hyödyksi.

Lähtökohta on se, että kulttuuri sopeutuu talouden ehtoihin, eikä päinvastoin. Adornon kriittinen näkökulma kulttuuriteollisuuteen on käännetty pääläelle. Nykyinen kulttuuriteollisuuden paradigma lainaa Adornolta vain tutkittavan ilmiön, mutta suhtautuu siihen täysin toisella tavalla. Kulttuuriteollisuus ei ole ilmiö, jota tulee kritisoida, vaan asia, josta pyritään ottamaan irti kaikki mahdollinen taloudellinen hyöty. Asetelma on kuin Daavidin ja Goljatin kamppailussa. Kulttuuriselta Daavidilta puuttuu vain usko. Luovan teollisuuden henki tiivistyy hyvin Terry Flew'n artikkelin johdannossa:

"Luovan teollisuuden synty liittyy kulttuuriteollisuuden nousuun, tiedon merkitykseen kaikille taloudellisen tuotannon puolille, jakeluun ja kulutukseen sekä palvelusektorin kasvavaan merkitykseen. Se liittyy "uuden talouden" dynamiikkaan, jonka muoto yhä suuremmissa määrin informatiivista, globaalia ja verkostoitunutta (Castells 2000). Kulttuuriset prosessit kuten suunnittelu ja merkityksenanto vaikuttavat jokapäiväisen elämän kaikkiin puoliin, erityisesti ne, jotka liittyvät hyödykkeiden kulutukseen. Kulttuuri ei ole näin ollen vain erillinen osa sosiaalista elämää, vaan jotain joka kattaa kaiken urbaanien alueiden suunnittelusta, toimistoihin, kulku- ja kommunikointivälineisiin (niin autojen kuin kännyköiden suunnittelu), tapaan, jolla vaatetus merkitsee identiteettiä sekä vaatteiden käyttäjälle että sille joka näkee niiden käyttäjän, korporaatioiden ylentämisstrategioihin ja ennen muuta hallitusten kulttuurin edistämisstrategioihin ja elektronista kauppaa koskeviin toimenpiteisiin. Vastaavasti luovuus ei rajoitu yksinkertaisesti vain taiteisiin ja mediateollisuuteen, vaan on keskeinen ja yhä tärkeämpi vaikuttava tekijä kaikilla sektoreilla, joilla suunnittelu ja sisältö muodostavat kilpailuedun perustan globaaleilla taloudellisilla markkinoilla." (Flew 2002, 181. Suom. JH)

Flew'n katsannossa luovuus ja sitä kautta myös kulttuuri määrittyy taloudellisen hyödyn kautta. Flew ei ole kiinnostunut sellaisesta luovuudesta, jota ei voi valjastaa taloudellisen voitontavoittelun palvelukseen. Määritellessään kulttuuria luovan teollisuuden kautta Flew tulee samalla arvottaneeksi kulttuuria. Kulttuuri ei ole Flew'lle *vain* jokin sosiaalisen elämän osa. Kulttuuri jonkin ihmisryhmän elämäntapana ei kiinnosta Flew'tä muuten kuin siinä määrin kuin se on hyödynnettävissä vaikkapa markkinoitaessa luovan teollisuuden tuotteita. Kuten Flew totesi, on luova teollisuus syntynyt vastauksena globaalille taloudelle. Se on kulttuurisen sektorin sopeutumista uusiin taloudellisiin ehtoihin. Luovan teollisuuden käsitteellä on kahtalainen vaikutus

kulttuuriin. Toisaalta se on käsite, jonka avulla kulttuurisia asioita voidaan ujuttaa uuden talouden piiriin ja tätä kautta nostaa kulttuurin arvostamista. Toisaalta luova teollisuus sulkee piiristään sellaisen kulttuurin, joka on vaikeasti muutettavissa voittoa tuottavaksi toiminnaksi. Tässä katsannossa luova teollisuus näyttää talouden selkävoitolta kulttuurista.

Luova teollisuus on vahva trendi tämän päivän brittiläis-amerikkalaisessa kulttuuripolitiikassa. Miltei kaikki luovaa teollisuutta käsittelevät tekstit olivat joko brittiläisten tai yhdysvaltalaisen tutkijoiden kirjoittamia. Aihetta sivuttiin myös jossain ei-angloamerikkalaisista maista tulevien kirjoittajien teksteissä, mutta sitä käsiteltiin tällöin huomattavasti kriittisemmässä sävyssä. Luova teollisuus on yksi ja ehkä kaikkein voimakkain trendikäsite tämän päivän kulttuuripolitiikassa. Tässä mielessä olisi mielenkiintoista tutkia edelleen vaikkapa siten miten luovan teollisuuden käsite vaikuttaa EU:n (viralliseen) kulttuuripolitiikkaan ottaen huomioon sen, että eri maista tulevat tutkijat eivät välttämättä ole yhtä mieltä luovan teollisuuden siunauksellisuudesta. Omaan aineistooni tukeutuen en pysty tätä pohdintaa jatkamaan, vaan tässä olisi yksi mahdollinen jatkotutkimuksen vaihtoehto.

Kulttuuripolitiikan taloudelliset kysymykset yhdistävät siis ainakin Britannia-Amerikka akselin varsin yhteneväiseksi joukoksi. Tämä näkyy myös tutkittaessa tutkijoiden lähdeluetteloja. USA:sta ja Brittein saarilta tulevat tutkijat ovat fakkiutuneet kaikkein eniten lähteittensä suhteen. He viittaavat lähes poikkeuksetta ainoastaan oman kielialueensa kirjoittajien teksteihin. Oman maan tutkijoihin viitataan kaikkein eniten, sitten tulevat muut samaan kielialueen kirjoittajat (esimerkiksi brittiläisen tutkijan tapauksessa järjestyksessä: USA:laiset, australialaiset, uusi-seelantilaiset) ja vasta sitten muista maista tulevat kirjoittajat.

Pohtiessani kulttuuripolitiikan yhteisen paradigman mahdollisuutta nostin esille kysymyksen yhteisestä traditiosta. Aineistoni artikkeleiden lähdeluetteloita katsellessa alkaa väistämättä epäillä tuon tradition voimaa. Tuntuu siltä, että ainakin angloamerikkalaiset tutkijat pärjäävät varsin hyvin omin voimin. Jos tutkijoiden aiheetkin poikkeavat suuresti toisistaan, voi varsin hyvin puhua useista traditioista tai

kulttuuripoliittisista todellisuuksista, joita ei lopulta yhdistä juuri mikään muu kuin se, että ne on sattumalta kategorisoitu saman kulttuuripolitiikan sateenvarjokäsitteen alle. Toisaalta tutkijoita yhdistää nimenomaan yhteinen tutkimusaihe. Tässä jaksossa löytämäni kulttuuriteollisuuden paradigma on varsin voimakas tutkimussuuntaus ja ennen kaikkea muotikäsite luova teollisuus on tekijä, jonka yhdistävää voimaa ei ole syytä aliarvioida. Käsittelin aikaisemmin Wellingtonin konferenssin teemoja ja totesin siinä yhteydessä niiden laajuuden. Tilanteessa jossa tutkimusalan aiheet eivät ole vielä kovin pitkälle eriytyneitä, on olemassa vaara, että jokin suhteellisen voimakas paradigma eriytyy omaksi kokonaisuudekseen. Kulttuuriteollisuuden paradigman kohdalla näkisin tämän vaihtoehdon täysin mahdollisena. Tulevaisuus näyttää mihin suuntaan kehitys kulkee.

Australialaiset ja uusi-seelantilaiset tutkijat tukeutuivat artikkeleissaan oman maansa ja oman kielialueensa teksteihin. Wellingtonin konferenssiin osallistui huomattavan paljon oseaanialaisia tutkijoita. Vaikka nämä tutkijat kuuluvatkin kielellisesti samaan traditioon brittien ja amerikkalaisten kanssa, oli heidän panoksensa Wellingtonissa huomattavasti brittiläis-amerikkalaista kulttuurin taloudellisiin aspekteihin suuntautunutta linjaa kattavampi. Australialaiset ja Uusi-Seelantilaiset tutkijat kirjoittivat muun muassa sosiaalisesta inklusiosta, tietoyhteiskunnasta ja kansallisesta kulttuuripolitiikasta pienessä maassa. Myös kulttuurin taloutta käsitteleviä tekstejä mahtui joukkoon, mutta ne eivät olleet samalla tavalla hallitsevassa asemassa kuin brittiläisillä ja amerikkalaisilla kirjoittajilla. Kansallisen kulttuurisen identiteetin rakentaminen oli läsnä useissa yhteyksissä. Tähän lienee vaikuttanut Australian ja Uuden-Seelannin historia siirtolaismaina ja toisaalta tietoisuus voimakkaista alkuperäisvähemmistöistä.

Lydia Wevers ja Mark Williams (2002, 552-557) käsittelevät artikkelissaan Uuden-Seelannin kulttuuripolitiikkaa, jota värittää juuri kansallisen identiteetin rakentaminen ja monikulttuurisuuden ongelma. Wevers ja Williams esittävät muun muassa mielipiteen siitä, miten suojeltavat kulttuurit ovat ”jo tavallaan kuolleita”, koska ne ovat joutuneet hegemonisen kulttuurin ”suojeltavaksi”. Käsittelyssä on myös virallisen kulttuuripolitiikan idealististen tavoitteiden ja taiteen ja kulttuurin todellisten vaikutusten väliset jännitteet. Ne ovat niitä kulttuuripolitiikan ikuisuusksymyksiä, jotka ovat

tyypillisiä myös eurooppalaiselle traditiolle. Wevers ja Williams asemoivatkin Uuden-Seelannin kulttuurin lähemmäksi eurooppalaista kuin amerikkalaista mallia, vaikka siinä on myös paljon amerikkalaisia piirteitä. Irlanti on Weversin ja Williamsin mukaan uusi-seelantilaisen kulttuuripolitiikan mallimaa. Kansalliset identiteettipolitiikat ovat tärkeitä myös muille pienille maille kuten Pohjoismaille. Kuitenkaan ainakaan lähdeluetteloiden perusteella ei saa sellaista kuvaa, että näiden maantieteellisesti kaukana toisistaan sijaitsevien maiden tutkijat olisivat löytäneet toistensa tutkimukset. Wellingtonin konferenssi olikin oiva tilaisuus australialaisille ja uusi-seelantilaisille tutkijoille tehdä itseään tunnetuksi niin pohjoismaisille tutkijoille kuin koko tieteellisen kulttuuripolitiikan kentälle ylipäätään. Kansallisia identiteettipolitiikkoja käsittelevät tekstit on asemoitavissa pohjoismaisen institutionaalisen paradigman alle. Tämä paradigma tulee käsittelyn alle seuraavassa kappaleessa. Tässä vaiheessa totean oseaanialaisista kirjoittajista sen, että heille oli tyypillistä jonkinlainen oman paikan hakeminen. Toisin sanoen he eivät ole välttämättä vakiintuneita edustamaan mitään erityistä paradigmaa, mutta hakevat vaikutteita voimakkaammista ja vakiintuneemmista paradigmaattisista suuntauksista.

Australialaiset tutkijat olivat kiinnostuneita kulttuurin taloudellisesta merkityksestä. Myös luovan teollisuuden trendikäs käsite on löytänyt tiensä australialaisiin keskusteluihin. Australialaisten kirjoittajien teksteissä on muutoinkin enemmän yhtymäkohtia brittiläis-amerikkalaiseen kulttuuripolitiikkaan kuin uusi-seelantilaisilla. Epäileviä ääniä mahtuu kuitenkin myös joukkoon. Esimerkiksi Lisanne Gibson suhtautuu varsin kriittisiin äänenpainoin kulttuuriteollisuuden avulla saavutettavaan kulttuuriseen kehitykseen. Gibsonin (2002, 204-208) mukaan erilaista kulttuuripolitiikkaa on perusteltu sosiaaliseen hyötyyn vedoten aina 1950-luvulta alkaen. Luovan teollisuuden käsite johtaa hänen mukaansa kulttuurin jakautumiseen kaupallisesti tuottavaksi ja toisaalta inhimilliseltä kannalta katsoen hyödylliseksi toiminnaksi. Gibsonin dystopiassa välkkyvät hierarkisoitunut kulttuuri, joka rakentuu juuri edellämämainitun jaon mukaisesti. Australian ollessa kyseessä on varsin helppoa paikallistaa se mistä ilmiansuunnasta hegelimoniseksi koettu voimakas taloudelliseksi ilmiöksi käsitetty kulttuuri tulee. Amerikkalaisen kulttuurin vaikutus on Australiassa kenties voimakkaampi kuin missään muualla Amerikan ulkopuolella. Tutkijoiden on mahdollista reagoida näihin ei-toivottuihin

muutoksiin muun muassa tekemällä ongelmia näkyviksi ja laatimalla kansallisten kulttuurien puolustusstrategioita. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen kenttä määrittyy eräänlaiseksi taisteluareenaksi, jolla käydään kamppailua siitä kellä on oikeus määrittellä toivottava kulttuurinen kehitys tai sanoa ”totuus” asioiden nykytilasta. Tutkijoiden kompetenssi kulttuuripolitiikan kentällä perustuu viime kädessä heidän kulttuuriseen pääomaansa (Bourdieu 1988, 36). Kentällä vallitsee yhtä aikaa useammanlaisia tapoja puhua kulttuurista. Nämä erilaiset diskurssit voivat olla niin kaukana toisistaan, etteivät tutkijat ymmärrä toistensa näkökantoja juuri ollenkaan (Bourdieu 1994, 16). Tähän seikkaan palaan käsitellessäni kulttuuripolitiikan disipliinijakoa.

Australian ja Uuden-Seelannin tapauksessa on tärkeää ymmärtää, että niiden tutkijat ovat toisaalta voimakkaan amerikkalaisen vaikutuksen alla ja toisaalta joutuvat määrittämään suhdettaan myös voimakkaaseen joskaan ei niin yhtenäiseen eurooppalaiseen traditioon. Australialaisten ja uusi-seelantilaisten kirjoittajien teksteissä näkyvät vaikutteita sekä Amerikasta että Euroopasta. Amerikkalais-brittiläinen uusi kulttuurin taloustiede vaikuttaa voimakkaana, mutta tutkijat eivät ole omaksuneet sitä täysin kriittittä, vaikka suuressa osassa artikkeleita kulttuurin talouden kysymykset saivatkin paljon painoarvoa.

Kulttuuriteollisuuden paradigma saa voimansa ennen muuta taloudellisesta näkökulmasta. Kulttuurin taloudellisten aspektien käsitteleminen antaa tutkimukselle ylimääräistä painoarvoa ennen muuta yhteiskunnallisen arvostuksen kautta. Talous on kansainvälisillä näyttämöillä tärkeintä ja ajatus kulttuurista taloudellisena veturina menee hyvin kaupaksi. Ei ole mikään ihme, että kulttuuriteollisuuden paradigma on vahvimmillaan juuri Yhdysvalloissa. Toisaalta Yhdysvaltojen vahvat poliittiset siteet Iso-Britanniaan heijastuvat myös samankaltaisina linjauksina kulttuuripolitiikan tutkimuksessa. Samaan kielialueeseen kuuluvat Australia ja Uusi-Seelanti ottavat tutkimukseensa mallia Yhdysvalloista tiettyyn rajaan asti, mutta hakevat kuitenkin vielä enemmän paikkaansa kansainvälisen kulttuuripolitiikan kentällä.

5.2.2 Eurooppalainen teoreettisen kulttuuripolitiikan suuntaus

Kuten jo edellä totesin, eurooppalaisten kulttuuripolitiikan tutkijoiden määrä Wellingtonin konferenssissa oli melko vähäinen. Kun pohjoismaat ja Iso-Britannia lasketaan joukosta pois, jää jäljelle vain kahdeksan muualta Euroopasta tulevaa tutkijaa. Erityisesti merkille pantavaa on saksalaisten tutkijoiden puuttuminen kokonaan samoin kuin ranskalaisten vähäinen määrä (kaksi kirjoittajaa). Edellisen tekee merkittäväksi erityisesti se, että Ranskaa on opittu pitämään eräänlaisena eurooppalaisen kulttuuripolitiikan mallimaana, josta ainakin pohjoismaalaiset tutkijat ja poliitikot ovat hakeneet oppia. Koska mannereurooppalaisia, ei-pohjoismaisia tutkijoita osallistui Wellingtoniin niin vähän, ei heidän tekstiensä perusteella voi vetää kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä mitä tulee esimerkiksi ranskalaisen kulttuuripolitiikan nykytilaan. Ne kaksi kirjoitusta, jotka olivat ranskalaisten tutkijoiden tekemiä, vastasivat kyllä tosin melkoisen hyvin sitä stereotypiaa, joka minulla on ranskalaisesta tavasta kirjoittaa. Artikkelit olivat vahvan teoreettisia ja nojasivat klassikoihin kuten Bourdieu'hön ja Foucault'hon (Dom-Bedu 2002, 139-150) Toisaalta Hugues Simoninin (2002, 474-484) artikkelissa oli eurooppalaisten klassikoiden joukossa myös paljon viitteitä amerikkalaisiin ja brittiläisiin kirjoittajiin. Tämä vahvistaa käsitystäni siitä, että vuorovaikutus kulttuuripolitiikan kentällä on yhdensuuntaista siten, että eurooppalaiset käyttävät hyväkseen oman traditionsa lisäksi myös angloamerikkalaisia tekstejä, mutta toiseen suuntaan vuorovaikutus on huomattavasti vähäisempää. Ranskalaisille ja muille mannereurooppalaisille kirjoittajille on siis yhteistä artikkeleiden vahva teoreettisuus. Kirjoitusten aiheet eivät kuitenkaan ole kovin yhteneväisiä vaikka ajattelun taustalla olivatkin samat teoreetikot. Tästä syystä kutsun tätä teoreettisten tekstien muodostamaa joukkoa suuntaukseksi enkä paradigmaksi. Perustelen tätä myös sillä, että kyseiseen ryhmään kuuluvia tekstejä oli niin vähän, että olisi harhaanjohtavaa käyttää siitä edes miniparadigman nimitystä.

Kulttuurin taloudelliset aspektit olivat käsittelyn alla myös joissain mannereuroopasta tulevien tutkijoiden artikkeleissa. Näkökulma oli kuitenkin kriittinen ja aihetta lähestyttiin vahvan klassikkopohjan kautta (Ellmeier 2002, 150-163). Kaiken kaikkiaan mannereurooppalaisia kirjoittajia tuntuu yhdistävän vahvan teoreettinen ote. Heidän

katsannossaan kulttuuripolitiikka on lähempänä teoreettista kuin soveltavaa yhteiskuntatieteellistä traditiota. Leimallisesti vahvan teoreettisia tekstejä oli myös pohjoismaalaisten tutkijoiden artikkelien joukossa. Siirryinkin seuraavaksi käsittelemään pohjoismaalaista kulttuuripolitiikan tutkimusta sellaisena kuin se Wellingtonissa esiintyi.

5.2.3 Institutionaalinen paradigma

Pohjoismaisia tutkijoita osallistui Wellingtonin konferenssiin peräti 36 kappaletta. Tämä on merkki siitä, että kulttuuripolitiikalla on pohjoismaissa suhteellisen vahva asema ja että merkittävimmät tutkijat haluavat myös pitää yllä kansainvälisiä yhteyksiä ja seurata sitä, mitä kulttuuripolitiikan tutkimuksen kentällä tapahtuu. Pohjoismaisten kirjoittajien tekstit olivat aihepiiriltään samankaltaisia vaikkakin joukkoon mahtui joitain poikkeavia artikkeleita. Pohjoismaissa on vahva institutionaalisen kulttuurin perinne, mikä heijastui kirjoittajien aiheisiin ja kulttuuripolitiikka käsityksiin. Pääosin pohjoismaista tulevat kirjoittajat edustivat Wellingtonin konferenssissa tutkimussuuntausta, jonka olen nimennyt institutionaaliseksi paradigmaksi. Tämä paradigma määrittyy ennen muuta tutkimusaiheidensa kautta. Kulttuuripoliittiset instituutiot ovat tutkimuksen keskiössä. Paradigma on institutionaalinen myös siinä mielessä, että sitä edustavat tutkijat ovat sängen vakiintuneessa ja vahvassa asemassa kulttuuripolitiikan kentällä. He ovat osa institutionalisoitunutta kulttuuripolitiikkaa.

Kulttuuripolitiikka on ollut merkittävässä roolissa rakennettaessa pohjoismaisia kansallisvaltioita. Tämä näkyi useissa teksteissä juuri siten, että aiheet tai näkökulmat olivat tavalla tai toisella kansalliseen identiteettiin kytkeytyviä. Institutionaalinen paradigma näkyy pohjoismaisessa tutkimuksessa siten, että tutkimuksen suhde hallintoon on tärkeämpi kysymys kuin ehkä missään muualla. Pohjoismaiset kirjoittajat kokevat kulttuuripolitiikan tutkijan aseman problemaattiseksi suhteessa hallintoon. Tämä ilmenee toisaalta turhautumisena siihen, ettei tutkimustuloksia oteta huomioon tehtäessä kulttuuripoliittisia päätöksiä (Klenberg 2002, 308) ja toisaalta tunteena siitä, että hallinto edellyttää tutkijalta tietynlaisia tuloksia. Institutionaalista paradigmat edustavien tutkijoiden dilemma on juuri siinä, että toisaalta heillä on vahva asema osana

kulttuuripoliittista koneistoa, mutta toisaalta tuo koneisto voi ohjalla tutkijoiden toimia liiaksi.

Institutionaalinen paradigma näkyy pohjoismaisten kirjoittajien teksteissä useilla tasoilla. Se voi ilmetä suoraan artikkelin aiheesta. Tällöin käsittelyn alla on jokin osa julkista kulttuuripolitiikkaa. (Esim. Blomgren & Blomgren 2002, 65-73; Frenander 2002, 192-200). Usein institutionaalisuus ei näy näin suoraan, vaan ilmenee esimerkiksi aineistojen kautta, jotka voivat olla julkisia asiakirjoja. Kaiken kaikkiaan institutionaalista näkökulmaa on pohjoismaisessa kulttuuripolitiikassa vaikea välttää. Tutkijat pyrkivät usein määrittelemään työnsä osaksi laajempaa kulttuuripolitiikan kentän kokonaisuutta ja tulevat samalla ottaneeksi kantaa omasta asemastaan suhteessa kulttuuripoliittisiin instituutioihin. Bourdieu (1988, 187-190) huomioi tämän tutkimuksenteon poliittisen luonteen. Kulttuuripolitiikan institutionaalisen paradigman ollessa kyseessä tutkija on erityisen hankalassa asemassa. Onhan hän erityisen vahvasti sidoksissa instituutioihin, joiden toimintaan hän joutuu ottamaan kantaa.

Kun kulttuuripolitiikan instituutiot ovat vahvoja, on olemassa vaara siitä, että tietynlainen hallinnolle mieleinen tapa käsittää kulttuuri pääsee hegemoniseen asemaan. Pirnes (2002, 413-418) puuttuu artikkelissaan juuri tähän kysymykseen keskustellessaan laajan kulttuurin käsitteestä. Pirnes (emt.) kantaa huolta siitä, että laajempi tapa käsittää kulttuuri on ollut esillä tutkimuksessa ja virallisissa mietinnöissä jo kolmekymmentä vuotta, mutta kulttuuripolitiikka on siitä huolimatta yhä vahvasti taidekeskeistä.

Tutkijoiden suhde kulttuuripoliittisiin instituutioihin ei ole suinkaan yksiselitteisesti kriittinen. Pikemminkin päinvastoin. Kukapa purisi ruokkivaa kättä. Tutkijat ovat pohjoismaissa niin kiinteä osa institutionaalisen kulttuuripolitiikan koneistoa. Tutkimusta tehdään usein tämän koneiston ehdoilla ja tuella. Instituutioiden vahvaa roolia perustellaan usein pyrkimyksellä demokraattiseen kulttuuripolitiikkaan (Pirnes 2002, 415), joka antaa kaikille mahdollisuuden vaikuttaa politiikan sisältöön. Toisaalta vahvojen instituutioiden katsotaan ajavan kulttuurin kentän toimijoiden etuja suhteessa muihin politiikan ja yhteiskuntaelämän lohkoihin. Esimerkiksi kun kulttuuria määritellään laajasti, saattaa taustalla olla pyrkimys vahvistaa kulttuuripolitiikan asemaa

suhteessa muuhun yhteiskuntapolitiikkaan. Sen tuominen Syrjästä esiin (UNESCO 1997), kuten Pirnes (emt.) asian ilmaisee.

Ruotsalainen tutkija Carl-Johan Kleberg (2002, 303-311) käsittelee artikkelissaan Euroopan neuvoston alulle panemaa kulttuuripolitiikan arviointimallia. Arviointimallin ideana on tutkijoiden ja päättäjien välinen yhteistyö. Lisäksi arviointeihin pyritään saamaan uutta näkökulmaa käyttämällä oman maan ulkopuolisia evaluoijia. Arviointeihin pätevät yleiset arviointitutkimuksen metodit. Kleberg (2002, 304) huomauttaa kuitenkin, että arviointeja tulee rajata, koska koko kulttuurin kenttää on mahdotonta arvioida. Arvioinneissa on kyse ennen muuta tieteellisen metodin yhdistymisestä poliittiseen näkökulmaan (Kleberg 2002, 306). Institutionaalisen paradigman kannalta arviointimallissa piilee mahdollisuus, joka kiteytyy tutkimuksen näkökantojen voimistumisessa poliittisessa päätöksenteossa. Klebergin mukaan tutkimuksen ja politiikan näkökulmien yhdistyminen voi kuitenkin olla yllättävänkin vaikeaa, koska kyseessä ovat ”kaksi eri maailmaa”.

Pohjoismaat ovat rakentaneet kulttuuripoliittisia järjestelmiään suhteellisen eristyksissä muista. Vaikutteita on otettu toisista pohjoismaista ja jonkin verran muualta Euroopasta erityisesti Ranskasta. Hans Eirik Aarek (2002, 4-13) pyrkii osoittamaan edellä sanotun Norjan tapauksessa vääräksi käsitellessään brittiläis-amerikkalaisten ajatussuuntausten vaikutuksia 1800-luvun Norjaan. Aarekin esittelemät vaikutteet ovat pääasiassa uskonnollisia ja jossain määrin työväenliikkeeseen liittyviä. Nykyinen norjalainen hyvinvointivaltiollinen kulttuuripolitiikan malli on kuitenkin varsin samantyyppinen kuin muissa pohjoismaissa. Onkin kyseenalaista missä määrin 1800-luvun brittiläis-amerikkalaiset vaikutteet lopulta ovat vaikuttaneet norjalaiseen kulttuuripolitiikkaan.

Pohjoismaiset tutkijat kytkivät kirjoituksensa usein kansallisen identiteetin kysymyksiin. Tämä tapahtui alueellisen kulttuuripolitiikan (Häyrynen 2002, 213-222), kansallisten vertailujen (Heikkinen 2002, 222-229), kulttuuri-identiteetin historian (Aarek emt.) tai vaikkapa suoraan kansallista kulttuuripolitiikkaa käsittelevien aiheiden (Skot-Hansen 2002, 484-492) kautta. Ottivatpa tutkijat sitten kriittisen kannan tai eivät, ovat kansallisen identiteetin kysymykset heille erityisen tärkeitä. Kun Wellingtonin

konferenssin loppuraporttia tarkastelee kokonaisuutena, on silmiinpistävää juuri pohjoismaisten tekstien sidonnaisuus kansallisvaltioihin. Kolmenkymmenenkuuden tutkijan joukkoon mahtuu toki niitä, jotka pyrkivät pitämään kirjoituksensa hyvin yleistettävänä. Kuitenkaan ei voi välttyä siltä tunteelta, että pohjoismaiset tutkijat kirjoittavat omalle yleisölleen, joka koostuu muista pohjoismaisista tutkijoista. Pohjoismainen tapa tehdä kulttuuripolitiikkaa poikkeaa kenties muista siten, että pohjoismaissa institutionaalinen koneisto muodostaa oman laboratorionsa, jossa tutkijat voivat tehdä omia kokeitaan. Tämä edellyttää sitä, että tutkijat läpäisevät tiukat testit ja heidät hyväksytään asiantuntijoiksi.

Edellä mainittu professori Carl-Johan Klebergin artikkeli kulttuuripolitiikan arvioinnista tuo hyvin esille pohjoismaisen kulttuuripolitiikan tutkimuksen kiinteät suhteet hallintoon. Tutkijoiden suhde hallintoon on paradoksaalinen sikäli, että toisaalta heidän tulisi tehdä puolueetonta tutkimusta ja toisaalta heidän tutkimuksillaan voi olla käytännön vaikutusta oikeastaan vain hallinnon toimenpiteiden kautta. Kleberg (2002, 308) huomauttaa, ettei tutkimustuloksilla ole aina välitöntä vaikutusta hallinnon toimintaan, mutta vuorovaikutus tutkijoiden ja hallinnon virkamiesten ja poliitikkojen välillä on sinänsä arvokasta. Kansalliset kulttuuripolitiikkamallit eivät kuitenkaan ole täysin ulkopuolisten vaikutteiden ulottumattomissa. Jenny Johannisson (2002, 257-258) toteaa artikkelissaan, että kansainväliset kulttuuripolitiikkaa ohjailevat prosessit voivat jossain määrin ohittaa kansallisen säätelyn tason ja vaikuttaa näin suoraan paikalliseen kulttuuripolitiikkaan. Samassa yhteydessä Johannisson kuitenkin muistuttaa, että kansalliset kulttuuripoliittiset systeemit ovat pohjoismaissa yhä varsin vahvoja. Kulttuuripolitiikan tutkijayhteisöön kansainväliset vaikutukset suodattuvat ennen muuta tutkimuksen aihepiirien välityksellä. Wellingtonin konferenssissakin oli määrätty tietyt teemat, joiden puitteissa tekstit tuli kirjoittaa. Liikkumavara näiden teemojen sisällä oli kuitenkin varsin suuri ja näin ollen pohjoismaiset kirjoittajat pystyivät kirjoittamaan varsin persoonallisia tekstejä. Suuri osa tutkijoiden artikkeleista liittyi kansallisiin kulttuuripolitiikkajärjestelmiin tai identiteetin kysymyksiin. Tutkijoiden läheinen ja ristiriitainen asema suhteessa hallintoon ei voi olla vaikuttamatta kulttuuripolitiikan alan määrittelyyn. Kärjistetyimmillään tämä voi johtaa kulttuurin määrittelemiseen suoraan hallinnon kautta.

5.3 Disipliinijako

Thomas Kuhnin (1969, 202-203) mukaan tieteenharjoittajan saama koulutus on ratkaisevan tärkeässä asemassa hänen omaksuessaan sen paradigman, jonka valossa tutkimuskohdettaan tarkastelee. Kulttuuripolitiikka on tutkimusala, joka on kerännyt ympärilleen joukon tutkijoita, jotka vaihtelevat taustaltaan merkittävästi. Suurin osa kulttuuripolitiikan tutkijoista on saanut jonkinlaisen yhteiskuntatieteellisen koulutuksen. Minulla ei ollut tätä tutkimusta tehdessäni tarkempia tietoja Wellingtonin konferenssiin kirjoittaneiden tutkijoiden taustakoulutuksesta. Tutkijoiden jaottelu eri disiplineihin perustuu heidän kirjoittamiensa tekstiensä aiheisiin ja näkökulmiin. Oletuksena on, että jos teksti on aiheensa ja näkökulmansa puolesta vaikkapa sosiologinen, on kyseinen teksti ja sen kirjoittanut tutkija luokiteltavissa sosiologisen disiplinaarin edustajaksi. Tämä on oikeutettua siksikin, että tällaisessa tapauksessa myös tutkijan koulutus on hyvin suurella todennäköisyydellä sellainen, joka vastaa sitä disipliiniä, johon hänet on tekstin näkökulman ja aiheen perusteella luokiteltu.

Tutkimuksen kentän voisi jakaa hyvinkin pieniin osiin sen mukaan minkälaista tieteellistä suuntausta kukin tutkija edustaa. Tähän yhteyteen olen pyrkinyt kuitenkin hahmottamaan vain suurimmat linjat ja käsittelen niitä esimerkkien valossa. Tarkastelun alla ovat historiallisesti, sosiologisesti (yhteiskuntatieteellisesti), taloustieteellisesti ja psykologisesti orientoituneet kirjoitukset. Tämä asetelma herättää ainakin kolmenlaisia kysymyksiä. Ensiksi: edustavatko erilaisen tieteenalakohtaisen orientaation omaavat tutkijat eri paradigmoja? Toiseksi: missä määrin eri oppialoja edustavat kulttuuripolitiikan tutkijat puhuvat toistensa ohi? Ja kolmanneksi: mikäli tutkijat eivät ymmärrä toisiaan, onko silti jotain mikä yhdistää heitä, kun vertailu suoritetaan kulttuuripolitiikan tutkimuksen ja muun yhteiskunnallisen tutkimuksen välillä?

5.3.1 Historiallisesti suuntautuneet tekstit

Bennettin (1999, 14) mukaan kulttuuripolitiikka on ilmiö, joka on syntynyt toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopassa. Bennettin katsannossa käy kyseenalaiseksi missä määrin voi puhua samasta ilmiöstä silloin kun kulttuuripolitiikan konsepti viedään pidemmälle menneeseen aikaan.

Historiallisesti orientoituneet kulttuuripoliittiset tekstit saavat relevanssinsa nykypäivän kautta. Niissä muutamissa aineistoni artikkeleissa, joiden orientaatio oli selkeästi historiallinen, pyrittiin osoittamaan menneisyyden kehityskulkujen merkitsevyys haluttaessa ymmärtää tämän päivän kulttuuripolitiikka. Edellä mainittu Hans Eirik Aarekin artikkeli nosti esiin norjalaiseen kulttuuripolitiikkaan vaikuttaneita taustaideoita. Aarek pystyi perustelemaan käsittelemiensä asioiden merkitsevyyden nykypäivän kulttuuripolitiikalla vielä kohtuullisen hyvin, mutta mitä pidemmälle menneisyyteen mennään sitä löyhemmäksi kytkeä historian tapahtumien ja tämän päivän kulttuuripolitiikan välillä käy. Jens Engberg (2002, 163-181) käsitteli artikkelissaan Tanska-Norjan kulttuuripolitiikkaa 1700-luvun loppupuolella. Engberg suuntasi huomionsa lähinnä kuninkaan ja hovin ympärillä tapahtuvaan viralliseen kulttuurielämään, mutta huomauttaa, ettei mikään harjoitettu kulttuuripolitiikka jää elämään, ellei se saavuta suuren yleisön eli kansan hyväksyntää. Tällainen näkökanta on pohjoismaiselle tutkijalle harvinainen. Useasti tuntuu, että kulttuuri saa hyväksyttävyytensä juuri virallisten mietintöjen ja toimenpideohjelmien kautta. Täytyy kuitenkin muistaa, että Engberg on historioitsija ja hänen kommenttinsa saa painoarvoa lähinnä mielipiteenä menneiden aikojen kulttuuripolitiikan luonteesta.

Historiallisten tekstien arvo on siinä, että niissä tarkastellaan historiaa kulttuuripolitiikan näkökulmasta. Toiseen suuntaan tapahtuva näkökulmien vaihto on hankalampaa. Toisin sanoen historialliset taustat ja kehityskulut ovat usein marginaalisessa asemassa kun tehdään päivänpolttavaa kulttuuripoliittista tutkimusta. Käsittääkseni historialla on paljon annettavaa kulttuuripolitiikan tutkimukselle. Kysymykset kansallisista identiteeteistä ja sitä kautta erilaisista kulttuureista aukeaisivat varmasti osaltaan paremmin, mikäli historiallisia seikkoja painotettaisiin tutkimuksissa enemmän. Engberg (2002, 171)

huomauttaa kansallisista identiteeteistä, että ne voivat muodostua myös eräänlaisena vastavoimana virallisena kulttuuripoliittikkana harjoitetulle hallinnolle. Tällainen näkemys suuntaa mielenkiintoa alakulttuureihin ja muistuttaa mieleen monien kulttuuripoliitiikan tutkijoiden esikuvan Raymond Williamsin kulttuurintutkimuksen opit.

5.3.2 Sosiologiset tekstit

Suurella osalla kulttuuripoliitiikan tutkijoista on yhteiskuntatieteellinen taustakoulutus. Näin ollen myös suurimmassa osassa aineistoni teksteistä orientaatio on yhteiskuntatieteellinen. Sosiologia on yleinen yhteiskuntatiede ja nimitän tässä yhteiskuntatieteellisesti orientoituja artikkeleja yksinkertaisesti sosiologisiksi. Tähän ryhmään kuuluvien kirjoitusten välillä on eroavaisuuksia enemmän kuin muiden käsittelyn alla olevien tarkemmin rajattujen disipliinien sisällä. Olennaista on kuitenkin se, että sosiologisten tekstien välillä on yhtäläisyyksiä, jotka erottavat ne omaksi ryhmäkseen.

Leimaa antavin piirre aineiston sosiologisissa artikkeleissa on niiden voimakas teoreettisuus. Kulttuuripoliittisia aiheita lähestytään niissä usein sangen nimekkäiden teoreetikkojen kautta. Kun historialliset artikkelit keskittyvät empiiriseen aineistoon, on sosiologisesti orientoituneissa kirjoituksissa puolestaan keskeisellä sijalla juuri teoria. Usein tutkimusta tehdään suhteessa johonkin traditioon. Tutkijan kanta tuohon traditioon voi olla kriittinen tai myönteinen, mutta yhtä kaikki traditio on jotain, joka täytyy ottaa tutkimuksessa huomioon. Esimerkkinä tällaisesta traditiota vastaan keskusteleavasta tutkimuksesta on kulttuuriteollisuuden (nykyisen usein luovan teollisuuden) tutkimus. Raija-Leena Luoma (2002, 332-337) käyttää artikkelissaan Theodor Adornon kirjoituksiin perustuvaa traditiota sangen myönteisessä vai pitäisikö sanoa neutraalissa hengessä. Luovan teollisuuden mahdollisuuksia ylistävissä artikkeleissa puolestaan adornolainen massakulttuurin kritiikki teilataan rajusti (esimerkiksi Flew 2002, 181-192; Cunnigham 2002, 108-117).

Kulttuuripolitiikan tutkijoiden eniten sovellettu teoreetikko on Pierre Bourdieu. Hänen ansionaan pidetään kulttuurin nostamista yhteiskuntatutkimukseen keskiöön. Bourdieläinen tapa tutkia kulttuuria ei vielä ole nostanut kovin suurta kritiikin aaltoa. Bourdieu on pikemminkin eräänlainen pakollinen viite monelle kulttuuripolitiikan tutkijalle. Bourdieu (1995) asetti omalle tutkimukselleen refleksiivisyyden vaatimuksen. Bourdieun kautta siis keskeinen sosiologinen aikalaiskeskustelu kulkeutuu myös kulttuuripoliittisiin debatteihin.

Risto Eräsaari (1999, 141) määrittelee sosiologian tärkeimmiksi aikalaiskeskusteluiksi refleksiivisen modernisaation, yksilöllistymisen mahdollisuudet, elämänpolitiikan itsenäistymisen ja alapolitiikan elpymisen. Miten nämä aikalaiskeskustelut heijastuvat kulttuuripolitiikan debatteihin? Refleksiivisyys on eksplisiittisesti esillä oikeastaan vain muutamassa Wellingtonin konferenssin artikkelissa (Nolin&Kasperowski 2002, 383-387; Kleberg 2002,303-311). Tämä oudoksuttaa sikäli, että puheen itseohjautuvasta ja itseään säätelevästä yhteiskunnasta tai kulttuurista luulisi innostavan ainakin pohjoismaisia hallinnollisesti orientoituneita tutkijoita. Elämänpolitiikan itsenäistymisen puolestaan kulkee ainakin sivujuonteena useissa artikkeleissa. Elämänpolitiikka on nähdäkseni käsite, jolla on vahva sukulaisuus laajan kulttuurin käsitteen kanssa. Kulttuurin laajasta määritelmästä kirjoittivat muun muassa Esa Pirnes (2002,413-418) ja Niina Simanainen (2002, 468-474).

Patricia Wise (2002, 57) määrittelee artikkelissaan tämän päivän kulttuuripolitiikan tutkimusta hallitsevat debaetit. Niitä ovat: ”kulttuuripolitiikkaa taloudellisen kehityksen hyväksi”, ”kulttuuripolitiikkaa sosiaalisen kehityksen hyväksi” sekä ”creative management theory”. Elämänpolitiikka on käsite, johon on helppo vedota, kun tehdään tutkimusta, joka tähtää sosiaaliseen kehitykseen. Tässä mielessä elämänpolitiikan kysymykset ovat myös kulttuuripolitiikan keskiössä. Alapolitiikka liittyy osaksi samaan retoriikkaan. Nähdäkseni kulttuuripolitiikassa on kuitenkin yhä vallalla sangen voimakas ylhäältä päin tapahtuvan hallinnon ideaali. Toki tutkijat puhuvat paljon myös demokraattisesta kulttuurista (esim. Blomgren&Blomgren 2002, 65-73). Toinen kysymys on se missä määrin ajatuksissa on aidosti alapoliittinen ruohonjuuritasolta lähtevä toiminta ja sitä kautta saavutettu kulttuurin demokraattisuus. Eräsaaren

mainitsevat yksilöllistymisen mahdollisuudet ovat kulttuuripolitiikan tutkimuksessa lähes vailla huomiota. Sosiologissa teksteissä käsitellään kulttuuria hyvin yhteisöllisestä näkökulmasta. Päähuomio yksilöön kiinnittyy niissä artikkeleissa, jotka sijoittuvat disiplinaarissa psykologisesti orientoituneiden tekstien luokkaan.

5.3.3 Taloudellinen näkökulma kulttuuripolitiikkaan

Niissä artikkeleissa, joissa käsiteltiin kulttuuripolitiikkaa taloudellisesta näkökulmasta, pyrittiin tuomaan esiin kulttuuripolitiikan ja talouspolitiikan suhteita. Kulttuurin taloustiede onkin sangen voimakas ja itsenäinen suuntaus. Esimerkiksi kulttuurin rahoitukseen liittyviä kysymyksiä on tutkittu paljon Useissa Wellingtonin konferenssin artikkeleissa kulttuuripolitiikka nähdään talouspolitiikalle alisteisena ilmiönä. Asiaan halutaan vaikuttaa tekemällä nämä alitussuhteet näkyviksi. Jo Caust (2002, 90-96) analysoi artikkelissaan kulttuuripolitiikan aseman muutosta suhteessa talouteen Australiassa. Hänen mukaansa on tapahtunut siirtymä taiteen tukemisesta kaupallista voittoa tuottavan taiteen suosimiseen. Tämä on osa yleisempää kulttuurin kaupallistumisprosessia. Julia de Roeper (2002, 124-132) argumentoi samaan tapaan, mutta huomauttaa, että samalla rajalinjat korkean ja matalan kulttuurin välillä ovat hälventyneet. Tätä hän pitää toivottavana kehityksenä ja näkee muutoksessa mahdollisuuden kansanläheisemmän kulttuurin syntymiseen. Toisaalta de Roeper kuitenkin huomauttaa, että poliittiset päätöksentekijät, media ja ennen kaikkea talouselämän vaikuttajat ovat keskeisessä asemassa, kun tehdään päätöksiä kulttuuripolitiikan linjoista.

Vincent O'Donnell (2002, 387-393) analysoi John Maynard Keynesin vaikutusta australialaiseen kulttuuripolitiikkaan. O'Donnell osoittaa, ettei Keynes ollut pelkkä taloustieteilijä, vaan kiinnostunut suuressa määrin myös kulttuurista. O'Donnellin omaperäinen artikkeli avaa yhden uuden tavan hahmottaa kulttuuripolitiikkaa ja erityisesti sen historiaa. Hänen katsamossaan harjoitettua politiikkaa ja tehtyjä päätöksiä analysoidaan yksittäisten keskeisten vaikuttajien kautta.

Kaikki kulttuurin ja talouden suhteita analysoivat kirjoittajat eivät ole pessimistisellä kannalla. Esimerkiksi Michael Volkerling (2002, 530-542) näkee uusissa talous- ja yhteiskuntapoliittisissa virtauksissa ("third way" ja "new social movement") toivon siitä, että kulttuuripolitiikka nousisi uudella tavalla päätöksenteon keskiöön. Luovaa teollisuutta koskevat artikkelit ovat olleet käsittelyn alla aiemmin. Niissä on taloudellisessa mielessä keskeistä se, että kulttuurin arvo pyritään määrittelemään taloudellisin argumentein. Toisin sanoen arvokasta kulttuuria on se, joka tuottaa taloudellista voittoa.

Miltä taloudellisesta näkökulmasta kirjoitettu kulttuuripolitiikka näyttää suhteessa muihin disiplineihin? Ainakin Wellingtoniin kirjoitetut tekstit ovat melkoisen napakoita. Analyysi pysyy hyvin koossa, kun näkökulma on rajattu kulttuurin ja talouden suhteisiin. Yhteiskuntatieteellisesti orientoituneet kirjoittajat asettavat kysymyksensä usein liian laajaksi, joka johtaa siihen, että vastauksia saadaan vähän ja kysymyksiä jää roikkumaan ilmaan. Kulttuurin taloustieteilijöiden ja yhteiskuntatieteellisistä lähtökohdista kirjoittavien tutkijoiden on varmaankin kohtuullisen helppo ymmärtää toisiaan. Onhan talouspolitiikka yksi keskeisimpiä yhteiskuntapolitiikan alueita. Toisin on tilanne historiallista analyysia tekevien kulttuuripolitiikan tutkijoiden suhteen. Usein tuntuu, että heidän aiheensa ja joskus näkökulmansakin ovat muille tutkijayhteisön jäsenille kohtuullisen vieraita. Taloustieteelliselle, historialliselle ja sosiologiselle disziplinille on yhteistä jonkinlainen näkökulmien yhteisöllisyys. Yksilöstä lähtevän tavan tarkastella kulttuuripolitiikkaa tarjoaa psykologinen disiplina, joka on käsittelyvuorossa seuraavaksi.

5.3.4 Psykologinen kulttuuripolitiikka

Psykologisesti orientoituja tekstejä oli aineistossa vähän: ahtaasti määritellen kaksi, hieman väljemmin ajatellen hieman enemmän. Näiden artikkeleiden nostaminen omaksi disiplinaikseen on kuitenkin perusteltua, koska niiden näkökulmaa poikkeaa muista Wellingtonin artikkeleista suuresti.

Sang-Chin Choi ja Chung-Woon Kim (2002, 95-101) halusivat artikkelissaan tuoda kulttuuris-psykologisen tunteen käsitteen avuksi, kun halutaan ymmärtää vieraita kulttuureita. Choin ja Kimin argumentointi kulkee siten, että kulttuurintutkimuksesta ja kulttuuripolitiikasta halutaan löytää keinoja psykologian ongelmien ratkaisemiseen. Tässä tapauksessa kyseessä on vaikeudet tunteen käsitteen määrittelyssä, joka perustuu yhä sangen vahvasti darwinilaiseen traditioon. Choin ja Kimin (2002, 96) mukaan tämä johtaa ennakkoluuloihin tunteen käsitteen suhteen (tunne käsitetään muun muassa irrationaalisena ja feminiinisenä). Kulttuuriset tunteet ovat jotain kokonaisvaltaisempaa, mutta ne ovat jääneet psykologiassa vähälle tutkimukselle (Choi & Kim 2002, 98).

Kulttuuriset tunteet ovat esimerkki sellaisesta käsitteestä, jossa psykologia ja kulttuuritieteet kohtaavat. Korealaisten Choin ja Kimin tarkoituksena lieneekin avata keskustelua psykologian ja kulttuuripolitiikan välillä. Yleensä yksilöllisenä pidetyn ilmiön kuten tunteiden osoittaminen myös osaltaan luonteeltaan kulttuuriseksi on päänavaus, joka voi johtaa parhaimmillaan hedelmälliseen yhteistyöhön. Kulttuuripolitiikan monitieteinen luonne helpottaa myös psykologisten kysymysten pääsyä tutkimuksen valtaviiran piiriin.

Kun psykologiasta otetaan askel kohti yhteiskuntatieteitä, on kuilua silloittamassa sosiaalipsykologia. Tohtori Francis Achana (2002, 13-29) on tehnyt tutkimuksen, jossa on sangen tyypillinen sosiaalipsykologinen asetelma. Achana tarkastelee sosialisaatiota ja kysyy: vaikuttaako tietäntyyppiseen taiteeseen sosiaalistuminen myöhempiin mieltymyksiin? Tässä tapauksessa tarkemmin ottaen: vaikuttaako sosialisaation tyyppi siihen kulutetaanko elävää vai elektronista taidetta? Vastaus on kaksijakoinen siten, että kokemuksellinen taiteisiin sosiaalistuminen lisää osallistumista eläviin taidetilaisuuksiin ja koulutuksen kautta tapahtuva sosialisaatio taas johtaa suosimaan elektronisia taiteen muotoja (Achana 2002, 18). Oman tutkimukseni kannalta tuloksia oleellisempaa on Achanan käyttämä metodi. Hän asettaa selkeästi rajatun kysymyksen ja käyttää sitten tilastollista aineistoa hypoteesiensa testaamiseen. Tällainen kvasikokeellinen asetelma on tyypillinen sosiaalipsykologiassa. Wellingtonissa puolestaan tämä metodi ei ollut lainkaan tyypillinen, vaan teksteissä oli yleisesti ottaen pohdiskeleva ote ja kirjoittajat pyrkivät vakuuttamaan lukijansa retorisin keinoin. Psykologisella disipliinillä

kulttuuripolitiikkaan on siis näkökulman lisäksi annettavaa myös metodologisella puolella.

6. KULTTUURIN MÄÄRITELMISTÄ

Kulttuurin käsite on kulttuuripolitiikan tutkimuksen keskeisin käsite. Kulttuuria tutkivista tieteenharjoittajista ja kriitikoista muodostuu professionaalinen ydin, joka ylläpitää taide- ja kulttuuri-instituutioiden sisäistä kontrollia sekä hyvän ja suositeltavan kriteerejä, ja tätä kautta erottelee korkeaa ja matalaa kulttuuria (Turunen 1995, 18). Kulttuuripolitiikan tutkimuksessa onkin hyvin pitkälle kyse kulttuurin määrittelemisestä. Aineistossani kulttuuri määriteltiin useissa töissä heti alkuun aivan eksplisiittisesti. Niissäkin artikkeleissa, joissa kulttuuria ei eksplikoida on taustalla aina jonkinlainen käsitys kulttuurista. Usein nämä käsitykset ovat sängen arvolatautuneita. Toivottava kulttuurin määritelmä piirtyy suhteessa johonkin vähemmän toivottavaan kulttuurikäsitteeseen. Keskittymällä kulttuurin tiettyyn puoleen tutkija tulee rajanneeksi tärkeän ja vähemmän tärkeän kulttuurin rajaa. Äärimmillään tilanne on silloin, kun tutkimuksen ulkopuolelle jäävä kulttuuri ei saa kulttuurin arvoa lainkaan tai siis kun sitä ei käsitteellistetä kulttuuriksi. Kulttuurin määrittelyn kenttä on taistelutanner, jolla käydään kiivasta kamppailua erilaisten kulttuurikäsitteiden ja painotusten oikeutuksesta. Kulttuuri on valtaa siinä mielessä, että kulttuurin määritelmien varaan voidaan rakentaa (kulttuuri)politiikan harjoittamisen legitimaatio.

Tässä kappaleessa hahmottelen erilaisten kulttuurien määritelmien välisiä suhteita. Määritelmät asettuvat vastinpareiksi. Kulttuuripolitiikan tutkijoiden tavasta määritellä kulttuuri on huomattavaa se, että usein määritellään jokin toivottu kulttuurin käsite nimenomaan vastakkaisena jollekin ei-toivotulle tavalle määritellä kulttuuri. Kriittinen näkökulma ohjaa arvottamaan negatiivisesti ne (usein perinteiset) tavat nähdä kulttuuri, joiden tutkijat katsovat olevan aikansa eläneitä tai muulla tavoin ”väärää”.

Teoreettisesti kulttuuripolitiikan tutkimus on paljon velkaa kulttuurintutkimukselle. Pertti Alasuutari (1994, 32-33) kirjoittaa kulttuuritutkimuksesta risteysasemana. Hän yhdistää kulturalismin käsitteen ja sosiaalisen konstruktionismin mukaisesti suuntautuneet ajattelijat yhteen kokonaisuuteen. Tämä ajattelutapa, jonka keskeinen ajatus tiivistyy käsitykseen todellisuudesta kielellisesti ja sosiaalisesti rakennettuna, on vaikuttanut laajalti myös kulttuuripolitiikan tutkimukseen ennen muuta Pierre Bourdieun ja Raymond Williamsin välityksellä. Seuraavassa esitetyt jaottelut erilaisten kulttuurien määrittelytapojen tai kulttuurikäsitteiden välillä menevät osittain lomittain. Jaottelujen tarkoitus on auttaa ymmärtämään kulttuuripolitiikan tutkimuksen kentällä vallitsevia vastakkainasetteluja ja kulttuurin käsitteeseen liittyviä pyrkimyksiä.

Tämän työn kannalta tärkeitä ovat aineistosta esiin nousevat erilaiset tavat tehdä kulttuuripolitiikkaa. Kyse on siis paradigmoista, joita on edellä määritelty. Tässä osiossa tuon esille myös sitä, millä tavalla erilaiset paradigmat määrittelevät kulttuuria, miten ne sitä arvottavat ja mitkä ovat niiden paikat erilaisissa kulttuuria koskevissa jaotteluissa. Näitä kysymyksiä tarkastelemalla saadaan myös tietoa siitä kuinka vahvoja ja selvärajaisia löydetty paradigmat ovat. Jos ne asettuvat omiin lokeroihinsa kulttuurin määrittelyn suhteen, on syytä olettaa, että ne ovat sangen vahvoja ja itsenäisiä. Jos taas paradigmat asettuvat useissa suhteissa päällekkäin, voidaan niiden vahvuus kyseenalaistaa. Tässä tapauksessa on ennustettavissa jonkinlainen paradigmojen yhteensulautuminen tai hajaannus.

6.1 Laaja vs. suppea kulttuurin määritelmä

Kuten tässäkin työssä on jo moneen otteeseen Bennettin (emt.) sanoin todettu: kulttuuripolitiikka on perinteisesti keskittynyt taiteen yhteiskunnalliseen tutkimiseen. Kulttuurin määrittelemisen yksiselitteisesti taiteeksi on yksi ja ehkä tärkein suppean kulttuurikäsitteiden muoto. Suppeassa kulttuurikäsitteessä taidekin on usein määritelty niin ikään suppeasti. Taiteeksi luetaan tässä katsannossa vain niin sanotun

korkeakulttuurin tuotteet. On ehkä uskallettua väittää, että ne tutkijat, jotka käsittelevät töissään vaikkapa taiteen rahoitusta, ovat yksiselitteisesti suppean kulttuurikäsitteen kannattajia. Kulttuuripolitiikassa onkin niin, että usein tutkijat omaavat periaatteessa laajemman käsitteen kulttuurista, mutta käytännön tutkimukset keskittyvät edelleen taiteeseen.

Mitä suppealle taidekeskeiselle kulttuurikäsitteelle vastakkaisella laajan kulttuurin konseptilla sitten oikein ymmärretään? Laaja kulttuurikäsitte on tiukasti sidoksissa yhteiskuntatieteelliseen ja ennen muuta sosiologiseen teoriaan. Wellingtonin konferenssissa ne tekstit, joissa kulttuurin laaja määritelmä oli jollain tapaa esillä, olivat myös kaikkein vahvimmin teoreettisia (esim Pirnes 2002, 413-418; Simonin 2002, 474-484). Lyhyesti sanoen laaja kulttuurikäsite tarkoittaa kulttuurin määrittelemistä jonkin ihmisryhmän elämäntavaksi (Alasuutari 1994, 33). Tämä pitää sisällään kaiken arkiaskareista, uskonnollisten rituaalien kautta aina korkeakulttuuriin taide-elämyksiin. Vaikka kulttuurin laaja määritelmä pitää sisällään taiteen, on kulttuurin laajaan määritelmään perustuva tutkimus nähtävä kuitenkin jonkinlaisena vasta-iskuna taidekeskeiselle tavalle tehdä kulttuuripolitiikkaa. (Esim. Pirnes 2002, 413-418). Tämä uudelleen laajempaan kulttuurin määritelmään perustuva tutkimus ei kuitenkaan juuru kulttuuripolitiikan tutkimukseen helposti. Pirnes (2002, 413-414) huomauttaa, että kulttuurin laajaan määritelmään perustuva tutkimuksen ideaali on ollut keskeisissä raporteissa ja mietinnöissä esillä jo 30 vuotta, mutta tutkimus on siitä huolimatta yhä taidekeskeistä. Sen, ettei laajaan kulttuurin määritelmään perustuva tutkimus ole saanut kunnollista jalansijaa kulttuuripolitiikassa, voi katsoa myös epäonnistumiseksi (sosiologisen) teorian soveltamisessa. Minusta näyttää siltä, että kulttuuripolitiikan tutkimus elää käytännön sanelemin ehdoin ja teoria on tutkimukselle vain välttämätön ehto, joka on apuna tieteellisen statuksen saavuttamisessa.

Kun mietin laajan kulttuurin käsitettä politiikan tasolla, käy sen asema helpommin ymmärrettäväksi. Taide on jotain, joka on sinänsä helppo osoittaa konkreettisesti päättäjille vaikkapa tauluina, teatterina ja patsaina. Taiteen julkiseen tukemiseen on olemassa vahva legitimaatio. Elämäntavan käsitteeseen pohjaava laajan kulttuurin konsepti on sen sijaan vaikeammin havainnollistettavissa. Ongelmaksi muodostuu ennen

kaikkeaa tutkimuksen rajaaminen ja sitä kautta muun muassa kulttuurille myönnetyn tuen suuntaaminen. Laaja käsitys kulttuurista sulkee sisäänsä hyvin moninaisen ilmiökentän. Tämä tekee ymmärrettäväksi sen miksi taidekeskeinen kulttuurikäsitys elää yhä voimakkaana niin hallinnossa kuin tutkimuksessa.

Institutionaalisen kulttuuripolitiikan paradigma elää hallinnosta ja sen näkökulma kulttuurin määrittelyyn (laajana tai suppeana) on tietyssä mielessä ylhäältäpäin annettu. Toisaalta institutionaalista paradigmaa edustavat tutkijat ovat tärkeässä asemassa, kun määritellään kulttuuria. Hyväksymällä tietyn ilmiön kulttuuripolitiikan tutkimuskohteeksi he voivat laajentaa kulttuurin alaa. Toisaalta nojautumalla konservatiivisiin ja turvallisiin käsitteisiin ja tutkimuskohteisiin institutionaalista kulttuuripolitiikkaa tekevät tutkijat voivat uusintaa vanhoja rintamalinjoja laajan ja suppean kulttuurikäsitteen välillä. Kaikkien kulttuuripolitiikan tutkijoiden asema on sellainen, jossa he vetävät rajalinjoja toivottavan ja ei-toivottavan tutkimuksen välille. Kyse on kulttuuripolitiikan areena jakamisesta institutionaaliseen ja ei-institutionaaliseen osaan. Asiantuntijoina tutkijat käyttävät institutionaalista valtaa rajatessaan tutkimuskohteensa. (Turunen 1995, 24).

Kulttuuriteollisuuden paradigma hyödyntää periaatteessa mahdollisimman laajaa kulttuurin käsitystä. Ilmiön toivottavuus ja ei-toivottavuus suodattuu taloudellisten suodattimien kautta. Tuloksena on sangen yksipuolinen kuva kulttuurista, joka kärjistyy massakulttuurin käsitteessä. Tärkeää on suuret volyymin, yleisöt ja liikevoitot. Kulttuuriteollisuus on perinteisesti assosioitunut kulttuurin korkea/matala -akselin matalampaan päähän. On kuitenkin huomattava, että kulttuuriteollisuus hyödyntää myös korkeakulttuurisia ilmiöitä tekemällä niistä suuria yleisöjä miellyttäviä. Kulttuuriteollisuuden paradigman voi nähdä eräänlaisen sillanrakentajan asemassa korkean ja matalan kulttuurikäsitteiden kannattajien välillä. Tästä lisää kappaleessa, joka käsittelee korkeakulttuuria ja matalaa kulttuuria.

6.2 Kulttuuri politiikan keskiössä ja marginaalissa

Yksi keskeisimmistä kulttuuripolitiikan tutkimuksen tehtävistä on tuoda kulttuuri poliittisen päätöksenteon keskiöön. Tämä tavoite kirjattiin myös Euroopan neuvostolle valmistettuun raporttiin (In From the Margins 1997). Kulttuurin tuominen politiikan keskiöön on tavoite, joka yhdistää miltei kaikkia kulttuuripolitiikan tutkijoita riippumatta siitä millainen käsitys heillä tuosta keskiöön tuotavasta kulttuurista on. Valitettavan usein tuota tavoitetta pyritään toteuttamaan tutkimalla kulttuuria politiikan ehdoilla tai sellaisena kuin se on saanut jalansijaa poliittisessa hallintokoneistossa (esim. Bereson 2002, 58-65; Lennartson 2002, 315-324). Kulttuurin määrittelemineen politiikan kautta johtaa usein jälleen yhdenlaiseen suppeaan tapaan määrittellä kulttuuri. Toisaalta marginaalissa olevat kulttuuriset ilmiöt samastuvat usein laajaan tapaan käsittää kulttuuri. Poliitiikan keskiössä ja vastaavasti marginaalissa oleminen ovat ilmiöitä, joissa on useampia tasoja. Toisaalta kulttuuripoliittinen tutkimus yrittää nostaa tietyntyyppistä kulttuuria politiikan keskiöön. Tämä kulttuuri on marginaalissa suhteessa politiikkaan. Toisaalta on sellaisia kulttuurisia ilmiöitä, jotka ovat marginaalissa suhteessa kulttuuripolitiikan tutkimukseen. Tällainen perusluonteeltaan kulttuurisia ilmiöitä ovat pakolaisuus ja siirtolaisuus. Jostain syystä näitä ilmiöitä on tutkittu kulttuuripolitiikassa hyvin vähän. Koska näitä ilmiöitä ei haluta tutkia, eivätkä ne myöskään ole ainakaan kulttuuripolitiikan tutkijoiden toimesta nostettavissa päätöksenteon keskiöön.

Esimerkkinä kulttuuristen asioiden arvon nostamisesta olkoon Michael Wimmerin (2002, 566-572) artikkeli, jossa hän käsitteli taiteen ja koulutuksen suhteita. Wimmerin mukaan kulttuuri on merkittävä osa koulutusta ja sen tulisi näin ollen saada suurempi painoarvo poliittisessa päätöksenteossa. Samaan tapaan argumentoiden Volkerling (2002, 538) vaatii kulttuurisen näkökulman huomioonottamista talouspoliittisia päätöksiä tehtäessä. Mielestäni huomattavaa näissä kulttuurin puolustuspuheissa on juuri se, että niitä tunnutaan tarvittavan. Kulttuuri tuntuu olevan koko ajan talous- ja muulle yhteiskuntapolitiikalle alisteinen ilmiö. Kuten edellä totesin, kulttuurin määrittelyn kentällä käydään kamppailua siitä millaista kulttuurin tulisi olla. Tämä kamppailu määrittyy tämän työn puitteissa kysymykseksi siitä, mikä paradigma on juuri nyt vahvoilla kulttuuripolitiikan tutkimuksessa. Toisin sanoen on kyse siitä, minkä

paradigman edustajille on eniten tieteellis-kulttuurista pääomaa, jota he voivat käyttää tutkimuskentän määrittelyssä mieleisellään tavalla.

Wellingtonin konferenssin perusteella kulttuuripolitiikassa on tällä hetkellä kaksi vahvaa paradigmaa: institutio naalinen ja kulttuuriteollisuuden paradigma. Niistä kumpikaan ei saa vahvuuttaan suoraan tutkimuskohteestaan, kulttuurista. Sen sijaan nämä paradigmat ovat liittoutuneet muiden yhteiskuntaelämän ja tieteen lohkojen kanssa.

Institutionaalinen paradigma on tiiviissä yhteydessä poliittis-hallinnollisen systeemin kanssa. Tämän paradigman edustajat ovat valinneet strategian, jossa kulttuuri pyritään saamaan päätöksenteon keskiöön liittämällä tutkimus osaksi laajempaa yhteiskunnallista paradigmaa. Heidän mukaansa näin on tehtävä, koska kulttuuripolitiikkaa ei voi tehdä irrallaan muusta yhteiskuntapolitiikasta. Tämä on totta, mutta mielestäni kulttuuripolitiikan tulisi kuitenkin säilyttää jonkinlainen itsenäisyys ainakin näkökulmien tasolla.

Kulttuuriteollisuuden paradigma on puolestaan valinnut liittolaisekseen talouden. Kulttuurin arvo ja merkitys haetaan taloudellisista arvoista ja menestyksistä, ja kulttuuri on sitä toivottavampaa, mitä suurempi taloudellinen tuotto sillä on. Esimerkiksi luovan teollisuuden projekteja perustellaan toki muihinkin arvoihin vedoten, mutta loppujen lopuksi taloudellinen menestys oikeuttaa nämä projektit. Kulttuuriteollisuuden paradigma on sangen voimakas Wellingtonin konferenssin papereista hahmottuva paradigma. Kysymys kuulukin: miten käy kulttuurin arvon, kun taloudellinen tuottavuus on tekijä, jolla mitataan kulttuurin arvoa? Otan ensin käsittelyyn tämän kysymyksen suhteessa siihen keskusteluun, jota on käyty korkeakulttuurin ja matalan kulttuurin ympärillä.

6.3 Korkeakulttuuri vs. matala kulttuuri

Keskustelu korkean ja matalan kulttuurin välillä menee lomittain laajan ja suppean kulttuurin määritelmän retoriikan kanssa. Taide assosioituu korkeakulttuuriin ja yhdistyy

tätä kautta suppean kulttuurikäsitteeseen. Vastaavasti laajaan kulttuuriin määritelmään kuuluvat ilmiöt ovat usein myös osa matalaa kulttuuria. Aivan samasta asiasta ei kuitenkaan ole kyse, kun näitä käsitteitä käytetään. Puhe korkea- ja matalakulttuurista on tiukemmin kiinni kulttuurisissa artefakteissa, kulttuurissa materialisoituneessa mielessä

Kulttuuriteollisuus on kulttuuripolitiikan tutkimusala, jossa kysymykset korkeakulttuurista ja sen vastakkaisilmionä massakulttuurista ovat vahvimmin läsnä. Tutkimussuunnan perustaja Theodor Adorno piti massakulttuuria hyvin kielteisenä ilmiönä, eikä hän halunnut antaa sille kulttuurin arvoa lainkaan. (Esim Horkheimer & Adorno 1973, 120-167). Nykyinen kulttuuriteollisuuden tutkimus ei ole yksiselitteisesti kriittistä massakulttuuria kohtaan. Edellä on puhuttu luovan teollisuuden tutkimuksesta, joka näkee massakulttuurissa mahdollisuuden tuottaa taloudellista hyötyä. (Ks. kuitenkin Raija-Leena Luoma 2002, 332-337).

Menestys ja taloudellinen voitto eivät olleet Adornolle asioita, joilla voi puolustaa tietynlaisen kulttuurin arvoa. Pikemmin oikeanlainen kulttuuri on arvokasta sinänsä riippumatta siitä onko se taloudellisesti kannattavaa. Korkeakulttuuri muodostaa sen kulttuurin, jota vasten muuta kulttuuria verrataan. Korkeakulttuurilla on implisiittisesti oletettu asema parhaana mahdollisena kulttuurina. Esimerkiksi korkeakulttuurin tukemista ei tarvitse liiemmin perustella. Se otetaan vain annettuna. Siitä mitä edellä on sanottu kulttuuriteollisuuden paradigmasta sellaisena, kun se Wellingtonin konferenssin esitelmistä käsin hahmottuu, käy ilmi, että kulttuuriteollisuuden tutkijoiden suhtautuminen kysymykseen korkeasta ja matalasta kulttuurista on muuttunut radikaalisti sitten Adornon aikojen. Kulttuuripolitiikan tutkimus on ehkä perinteisesti ollut jonkinlaista korkeakulttuurin puolustusta, mutta enää ei voida sanoa, että näin yksiselitteisesti olisi.

Risto Turusen (1995, 19) mukaan 1800-luvulta lähtien on vallinnut taiteiden sosiaalinen hierarkia, jonka mukaan on jaoteltu autonomiaestetiikalle pohjaavat korkeataiteet ja toisaalta käyttötaiteet kuten taideteollisuus ja kansataide. Edelleen tälle hierarkialle perustuu akateemisten aineiden jako estetiikkaan ja taidekohtaisiin tieteisiin sekä folkloristiikkaan ja kansatieteisiin. Myöhemmin tiedeyhteisön kulttuuria tutkivien

tieteiden sisäinen työnjakoa perustui ”korkeakulttuurin”, ”kansankulttuurin”, ”populaarikulttuurin” ja ”massakulttuurin” kategorioille. Populaari- ja massakulttuuri eivät aluksi löytäneet paikkaansa kulttuuria tutkivien tieteiden joukosta. Poikkeuksen tähän sääntöön tekevät Frankfurtin koulukunta 1920-luvulla ja Birminghamin koulukunta kaksi vuosikymmentä myöhemmin. (Koistinen, Sevänen, Turunen 1995, 6-7). On huomattavaa, että sekä Frankfurtin että Birminghamin koulukunnan tutkimukset ovat olleet merkittävässä asemassa kulttuuripolitiikan tutkimuksen syntyessä ja ovat sitä klassikoiden muodossa edelleenkin. Kulttuuripolitiikka onkin aluksi valinnut tutkimuskohteekseen sen osan kulttuuria, joka jää tutkimuksen ulkopuolelle varsinaisilta ja vanhemmilta kulttuuritieteiltä. Kulttuuripolitiikka hakee nuorena tieteenä edelleen omaa paikkaansa ja identiteettiä kulttuuria tutkivien aineiden joukossa. Kulttuuripolitiikalle on ominaista suuri joustavuus. Tutkimuksen kirjoon kuuluu niin korkeakulttuurisia ilmiöitä kuin matalaksi massakulttuuriksi katsottavaa toimintaa.

Onko taide aina korkeakulttuuria? Näin ei välttämättä ole. Julia de Roper (2002, 124-132) esittää huomionsa siitä, että korkean ja matalan taiteen väliset raja-aidat ovat murenemassa. Luulen, että siirtymä toisenlaiseen taide- ja kulttuurikäsitteeseen ottaa kuitenkin aikansa. Niin vahvasti kulttuuri on ankkuroitunut korkeakulttuuriin. Kulttuuripolitiikan tutkijat ovat ensiarvoisen tärkeässä asemassa, mitä tulee muuttuviin kulttuurikäsitteisiin. Juuri heidän tehtävänä on tuoda esiin kulttuurissa tapahtuvat muutokset ja murroskohdat. Se missä määrin tutkimukset vaikuttavat harjoitettuun politiikkaan, on kysymys, jota on käsitelty edellä. De Roeperin (emt) kanta on sangen pessimistinen mitä tulee yksilöiden ja vähemmistöjen asemaan edustuksellisissa demokratioissa. Hänen mukaansa yleinen mielipide määrittyy kehämäisesti poliitikkojen, media ja talouselämän välillä. Kulttuuripolitiikan tutkijoiden asema jää roikkumaan ilmaan. Mitä tutkijat voivat tehdä vaikuttaakseen päätöksiin?

Viittasin edellä siihen, että kulttuuripolitiikan ”alkuperäinen” asema kulttuuria tutkivien aineiden hierarkiassa on massakulttuurin ja muiden kulttuurin matalien ilmenemismuotojen puolella. Institutionaalisen paradigman suhteen aineistoni kertoo kuitenkin siitä, että tutkimuksen legitimaatiota haetaan korostamalla jos ei nyt korkeakulttuuria niin ainakin, korkeakulttuurin viittaavia tutkimuksen аспектеja.

Kulttuuriteollisuuden paradigma puolestaan on tutkimussuuntaus, jossa matala kulttuuri pyritään nostamaan suurempaan arvoon taloudellisin argumentein. Kysymys siitä onko kulttuuripolitiikassa vahvemalla tällä hetkellä korkea vai matala kulttuuri, mitä tulee tutkimuskohteisiin ja kulttuurin arvostukseen, on vaikea vastattavaksi. Molempiin suuntiin on voimakkaita pyrkimyksiä. Toisaalta motiivit tutkimuskohteen arvottamisen muutoksiin saattavat olla sangen erilaiset. Toinen tutkittava haluaa tehdä sen saadakseen laajemman ilmiökentän tutkimuksen piiriin, toinen antaakseen tutkittavalleen ilmiölle taloudellista lisäarvoa.

6.4 Kulttuurin arvo?

Sen jälkeen kun kulttuuri on määritelty tietyllä tavalla, jää jäljelle vielä kysymys siitä mikä tuon kulttuurin merkitys lopulta on. Kyseessä on kulttuurin arvon määrittäminen. Useissa aineistoni artikkeleissa todettiin, ettei kulttuuri saa sille kuuluvaa arvostusta (esim. de Roeper emt., Wimmer emt.). Oikeastaan voisi sanoa, että kulttuuripolitiikassa on perimmältään kyse kulttuurin arvon nostamisesta ja puolustamisesta. Wellingtonin konferenssin teksteissä on läsnä hyvin voimakas pyrkimys kulttuurin profiilin nostamiseen. Tämä profiilin nosto tapahtuu pääasiassa kahdella retorisella keinolla, joita ovat: ”kulttuuri on arvo sinänsä ja ”kaikki (myös talous) on perimmältään kulttuurista”.

Niissä artikkeleissa, joissa kuvattiin kulttuuripolitiikan alisteista asemaa suhteessa talouspolitiikkaan ja muuhun yhteiskuntapolitiikkaan, korostettiin voimakkaasti sitä, että kulttuuri on arvo sinänsä, jota ei tarvitse oikeuttaa esimerkiksi taloudellisin tai muihin hyötyihin perustuvien argumentein. Tällaisen analyysin teki esimerkiksi Jo Caust (2002, 90-96). Hän esittelee ensin nykyisen globaalisen talouden lakien mukaisen tilanteen ja esittää sitten, että olisi toivottavaa, jos taiteelle ja kulttuurille annettaisiin arvo sinänsä. Huomattavan monet tutkijat olivat kuitenkin toisenlaisella kannalla. He perustelivat kulttuurin arvon nimenomaan taloudellisen hyödyn käsitteen kautta. Tämänsuuntaisia kommentteja esittivät ennen muuta luovaa teollisuutta tutkineet kirjoittajat (ks. edellä). Andrea Ellmeierin (2002, 150-163) teksti asettuu eräällä tapaa kahden edellämämainitun näkökannan välimaastoon. Ellmeier soveltaa Bourdieun kulttuurisen pääoman käsitettä

talouden ja kulttuurin välisen suhteen tarkasteluun. Kulttuurinen pääoma on tietyn ehdoin muutettavissa taloudelliseksi pääomaksi. Tästä Ellmeier tekee sen johtopäätöksen, että kulttuurilla täytyy olla taloudellisia funktioita ja toisaalta talous on kulturalisoitumassa.

Ellmeier johdattelee meidät puhumaan näkemyksistä, joissa ”kaikki” mutta ennenkaikkea myös talous nähdään kulttuurisena prosessina. Tällaisten näkemysten taustat voi paikallistaa edellämainittuihin kulturalistiseen tutkimussuuntaan yhteiskuntatieteissä sekä sosiaalisen konstruktionismin suuntaukseen, joka korostaa todellisuuden kielellisesti välittyntä merkitysulottuvuutta. Edelläkuvatun kaltaisia käsityksiä ei esitetty Wellingtonissa kovinkaan eksplisiittisesti, mikä onkin ymmärrettävää. Jos kaiken maan ja taivaan välissä (ja kenties ulkopuolellakin) määrittelee kulttuuriksi, on vaikea arvottaa kulttuuria. Liian laajat määritelmät johtavat helposti relativismiin. Kuitenkin jonkin asteista kulttuurin puolustusta tehdään ikäänkuin rivien välissä juuri kulttuurin kaiken kattavuuteen vedoten. Esimerkiksi Volkerling (emt.) kirjoitti Grondonaan vedoten, että talous on viime kädessä kulttuurinen prosessi.

Tärkeimmät aineistosta esille hahmottamani paradigmat ovat varsin erilaisessa asemassa mitä tulee kysymykseen kulttuurin arvosta. Institutionaalinen paradigma on perusasenteeltaan humanistinen siinä mielessä, että se korostaa kulttuurin itseisarvoista merkitystä ja käy jatkuvaa puolustustaistelua kulttuurin arvoon kohdistuvia hyökkäyksiä vastaan. Toisaalta institutionaalisesti suuntautuneet tutkijat pyrkivät laajentamaan kulttuurin merkitsevyyssaluetta omilla tutkimuksillaan ja osallistumalla julkisuudessa käytävään keskusteluun. Kulttuuriteollisuuden paradigman suhde kulttuurin arvokysymykseen on paradoksaalinen sikäli, että toisaalta kulttuuriteollisuuden ilmiöissä itse kulttuuri kärsii inflaatiosta, mutta toisaalta kulttuuriteollisuudessa kulttuurin arvoa mitataan helposti käsitteellistettävällä mittarilla eli rahalla.

6.5 Kulttuuri erojen tuottamisen välineenä

Kun kulttuuri määritellään jonkin ryhmän elämäntavaksi, on kulttuuri samalla jotain, joka yhdistää tietyn ryhmän ja toisaalta erottaa sitä muista. Kulttuuri sanaa käytetään usein juuri tässä erottelevassa merkityksessä, kun puhutaan vaikkapa länsimaisesta, islamilaisesta, suomalaisesta tai keskiluokkaisesta kulttuurista. Kulttuurit voidaan jakaa edelleen osiin miltei loputtomasti. Wellingtonissa kulttuurien välisillä suhteilla ymmärrettiin usein eri kansakuntien välisiä suhteita. Toisaalta joukkoon mahtui myös tekstejä, joissa pohdittiin laajempien kulttuurijakojen kuten länsimaisen ja ei-länsimaisen kulttuurin välistä jakoa.

Liubava Moreva (2002, 347-353) pohtii artikkelissaan vähemmistökulttuurien asemaa postmodernissa tilanteessa. Hänen mukaansa ideaali tilanne olisi se, että sekä pienet, että suuret kulttuurit saisivat vaikuttaa niitä ympäröivään sosiaaliseen todellisuuteen ilman, että ne assimiloituisivat toisiinsa. Moreva näkee edelleen postmodernin identiteetin kysymyksissä haasteen tutkimukselle ja peräänkuuluttaa uudenlaisen kulttuuripolitiikan luomista. Morevan kirjoituksen kaltaisia tekstejä lukiessa saa väistämättä sellaisen vaikutelman, että kulttuuripolitiikka ja sen tutkimus on pahasti alakynnessä omalakisilta vaikuttavien voimakkaiden muutosprosessien edessä.

Marjon van Delft (2002, 505-509) käsittelee artikkelissaan multikulttuurisuutta ja kulttuurienvälisyyttä. Van Delft huomauttaa, että virallisen kulttuuripolitiikan tavoitteena on vieraiden kulttuurien kunnioittaminen, mutta käytännössä vähemmistökulttuurien ei haluta olevan eristyksissä valtakulttuurista, mikä johtaa kulttuurien integraatioon. Van Delft ehdottaa, että monikulttuurisuuden tavoitteesta siirryttäisiin tavoittelemaan aitoa kulttuurien välisyyttä. Van Delftin näkökulma on tärkeä siksi, että se osoittaa, ettei todellinen politiikka toimi aina kuten komiteamietintöjen idealisoinneissa lukee.

Kevin V. Mulcahy (2002, 374-382) esittelee tekstissään kanadalaisen kulttuurin elämää amerikkalaisen kulttuurin puristuksessa. Amerikkalaisen kulttuurin asema länsimaisen kulttuurin jonkinlaisena imperialistisena pohjana, on asia, jota pitäisi mielestäni tutkia tarkemmin. Amerikkalainen kulttuuri työntyy länsimaihin ja kaikkialle muuallekin sellaisten viihdeteollisten kulttuurimuotojen kautta, jotka eivät nauti eliittien

julkilausuttua suosiota. Tämän takia tutkimuskaan ei välttämättä ole herännyt tilanteen vakavuuteen. En tiedä leikkaavatko amerikkalaiseen kulttuuri-imperialismiin liittyvät kysymykset sitten kulttuuripolitiikan tutkijoiden mielestä jo liiaksi varsinaista päivänpolitiikkaa. Jos kansallisesta kulttuurista luopuminen ja kansainvälistyminen merkitsee yksinomaan amerikkalaiselle viihdeteollisuudelle alistumista, on tilanne mielestäni vakava.

Vähemmistökulttuurien asemaa ja kulttuurien välisiä suhteita käsittelevät tekstit muodostivat Wellingtonissa varsin yhteneväisen joukon. Kutsunkin näitä tekstejä kulttuurienvälisyyden miniparadigmaksi. Nämä tekstit edustavat samaa paradigmaa siinä mielessä, että niiden näkökulma ja tavoitteet ovat varsin samankaltaiset. Ne eivät kuitenkaan muodosta paradigmaa sanan vahvassa merkityksessä, koska niiltä puuttuu yhteinen teoria, eivätkä niitä edustavat tutkijat ole niin vahvassa vuorovaikutuksessa keskenään kuin esimerkiksi kulttuuriteollisuuden paradigman edustajat (paradigman sosiologinen ulottuvuus).

Kulttuuri ei toimi erottelijana vain kansojen vaan myös muiden ryhmien välillä. Tärkeä kulttuurinen erottelu muodostuu eri yhteiskuntaluokkien välille. Pierre Bourdieu on havainnollistanut yhteiskuntaluokkien välistä kulttuurista erojen tekemistä habituksen käsitteen avulla. Habitus on käsite, joka jäsentää yhteiskuntaluokat toisistaan kulttuurisesti eroaviksi ryhmiksi. Käytännössä tämä ilmenee muun muassa siinä, että eri habituksen omaavat henkilöt ovat myös musiikki-, taide- jne maultaan erilaisia. Habituksen käsite on yhteydessä kulttuurisen pääoman käsitteeseen siten, että kulttuurista pääomaa hyväksikäyttäen sosiaaliset toimijat pyrkivät saavuttamaan erilaisilla yhteiskuntaelämän kentillä toivomansa kaltaiset habitukset. (Bourdieu & Wacquant 1995, 38-39 ; 148-149).

Kulttuuripolitiikan tutkijat toimijat myös bourdieuläisillä kentillä. Tutkijan työ voi olla yhtä lailla oman habituksen nostamista, kuin mikä tahansa muukin sosiaalinen toiminta. Akateemisen maailman ollessa kyseessä toimitaan akateemisilla kentillä ja kulttuurinen pääoma on luonteeltaan akateemista, tiedollista pääomaa. Bourdieun ajattelu on tuonut yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen yhteiskuntaluokkien kulttuurisen

käsitteellistämisen. Kulttuuripolitiikan kannalta kyse on tutkimuksellisten näköalojen laajenemisesta perinteisestä taiteen tutkimuksesta kohti aluetta, joka on perinteisesti ollut sosiologien työaluetta.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen yhtenä tarkoituksena on ollut piirtää kokonaiskuva kulttuuripolitiikan tutkimuksen nykytilasta. Olen hahmottanut kulttuuripolitiikan tutkimuksen olemusta paikallistamalla aineistostani erilaisia paradigmoja, tapoja tehdä kulttuuripolitiikka tutkimusta. Tutkimukseni kertoo tarinan kulttuuripolitiikasta sellaisena kuin se Wellingtonin konferenssissa näyttäytyy. Historiallisiin kehityskulkuihin olen viitannut vain ohimennen tarkastellessani kulttuuripolitiikan identiteettiä ja paikkaa tieteiden kentässä.

Kulttuuripolitiikan paradigmat asemoituvat tieteellisen kulttuuripolitiikan tutkimuksen kentälle. Millainen tuo kenttä on? Aineistoni perusteella kulttuuripolitiikan kentästä saa kuvan varsin hajanaisena kokonaisuutena. Bourdieun mukaisesti kenttä on kilpailun ja konfliktin tila (Bourdieu & Wacquant 1995, 37-38). Wellingtonin konferenssin teemat olivat niin laajoja, että ne mahdollistivat hyvin moninaisen tutkimuksen osallistumisen konferenssiin. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että konferenssiin osallistuneilla tutkijoilla saattoi olla sangen vastakkaisia käsityksiä tutkimuskohteensa luonteesta. Tämä seikka mahdollisti myös osittain toisilleen vastakkaisia kantoja edustavien paradigmojen yhtäaikaisen vaikuttamisen kulttuuripolitiikan kentällä. Tässä tapauksessa Wellingtonin konferenssi toimi foorumina, jossa näiden paradigmojen edustajien halut ja pyrkimykset pyrittiin realisoimaan.

Esitin työni alussa kysymyksen siitä onko olemassa koko kulttuuripolitiikan tutkimusta yhdistävää superparadigmaa. Kaiken kulttuuripolitiikan tutkimuksen kokoaminen jonkin yhden yhdistävän paradigman alle olisi harhaanjohtavaa. Kuitenkin on olemassa joitain seikkoja, jotka yhdistävät löyhästi kaikkea kulttuuripolitiikan tutkimusta. Erotuksena

muista kulttuuria tutkivista tieteistä kulttuuripolitiikka on aina jollain tavalla yhteiskunnallista kulttuurintutkimusta. Raja kulttuurintutkimuksen nimeä kantavaan oppialaan on usein veteen piirretty. Paradoksaalisesti kulttuuripolitiikka eroaa muista yhteiskuntatieteistä astetta humanistisemmän kulttuurikäsitteensä puolesta. Näiden erontekojen jälkeen onkin sangen vaikea löytää juuri kulttuuripolitiikalle ominaisia lähestymistapoja ja ongelmia kun puhutaan kaikkea kulttuuripolitiikkaa yhdistävistä seikoista. Sen sijaan kulttuuripolitiikan tutkimukseen on muodostunut paradigmoja, joiden sisällä vallitsee suuri yksimielisyys tutkimuskohteen luonteesta ja oikeasta tavasta tehdä tutkimusta sekä tutkimuksen taustalla olevista arvoista.

Kuhnilaisessa mielessä paradigmoja määrittävät yhteiset tutkimuskohteet, traditio ja teoria. Tässä tutkimuksessa olen hahmottanut kulttuuripolitiikan paradigmoja ennen muuta niiden tutkimuskohteiden perusteella. Löysin aineistostani kaksi paradigmaa, jotka ovat vahvoja siinä mielessä, että niillä on vakaa ja yhtenäinen käsitys tutkimuskohteestaan. Kulttuuriteollisuuden paradigmaa edustavat tutkijat ovat kiinnostuneita kulttuurin ja talouden suhteesta, kulttuurin taloudellisesta hyödynnettävyydestä. Paradoksaalista tässä on se, että tutkimussuuntauksen perustaja Theodor W. Adorno edusti täysin päinvastaista kantaa. Kulttuuriteollisuuden paradigma ei saakaan voimaansa traditiosta ja klassikoista, vaan voimakkaasta nosteesta, joka suuntauksen tutkimuskohteella ja ennen kaikkea luovan teollisuuden käsitteellä on tällä hetkellä strategioissa. Paradigman status on kulttuuriteollisuuden tutkimussuuntaukselle oikeutettu myös siksi, että sitä edustavien tutkijoiden arvot tuntuvat olevan sangen yhteneväiset. Toisin sanoen kulttuuriteollisuuden paradigma on paradigma sanan sosiologisessa mielessä. Kulttuuriteollisuuden paradigma esittäytyi Wellingtonin konferenssissa niin itsevarmana, että pidän täysin mahdollisena sitä, että kulttuuriteollisuuden tutkimus irtaantuu kulttuuripolitiikasta täysin itsenäiseksi tutkimusalakseen.

Institutionaalisen kulttuuripolitiikan paradigma muodostaa perinteisen kulttuuripolitiikan ytimen. Nimensä mukaisesti sen tutkimuskohteena on institutionaalinen kulttuuri. Muu kulttuuri on marginaalissa ja samalla tutkijoiden mielestä epäkiinnostavaa. Paradigma on institutionaalinen myös sikäli, että se on läheisissä suhteissa hallintoon ja erilaisiin

instituutioihin. Institutionaalisen kulttuuripolitiikan paradigma on keskus, jonka ympärille muu tutkimus kietoutuu. Kulttuuripolitiikan kentän muutos aiheuttaa sillekin paineita mukautua uusiin tutkimuksen tapoihin. Institutionaalisen paradigman kautta legitimoidaan yhteiskunnallista kulttuuripolitiikkaa. Institutionaalista paradigmaa edustavat tutkijat tuntevat usein samoja klassikoita. He ovat teoreettiselta orientaatioltaan ja tradition tuntemiseltaan sangen yhteneväinen ryhmä. Wellingtonin konferenssin tekstien perusteella näyttää siltä, että kulttuuripolitiikan tutkimus on jakautumassa kahtia siten, että pääosin pohjoismainen institutionaalisen kulttuuripolitiikan muodostaa vastapoolin uudelle ja kokeilevalle kulttuuripolitiikan tutkimukselle. Institutionaalinen paradigma voi joko vastata haasteeseen tai vetäytyä nationalistiseen kilpikonnapuolustukseen.

Kulttuuripolitiikan kentän hahmottaminen paradigman käsitteen kautta avaa mahdollisuuden käsitteellistää kentällä vallitsevia kilpailun, konfliktin ja erilaisten suhteiden tiloja. Paradigma on käsite, joka säilyttää tarkastelun alla olevan ilmiön luonteen tieteellisenä toimintana. Tässä työssä olen jakanut aineistoani erilaisiin paradigmoihin lähinnä tutkimuskohteiden mukaan. Mahdollisen jatkoanalyysin kannalta olisi oleellisen tärkeää päästä käsiksi myös kirjoittajien taustoihin erityisesti heidän koulutukseensa. Tätä kautta voisi jäljittää sitä miten yleisemmät tieteen kentällä vallitsevat keskustelut ja paradigmat heijastuvat kulttuuripolitiikan tutkimukseen.

Kulttuuripolitiikan tutkimusta ei tehdä tyhjiössä. Tutkimusalan monitieteisestä luonteesta johtuen on aiheellista kysyä missä määrin löytämäni paradigmat ovat juuri kulttuuripolitiikalle ominaisia. Toisin sanoen kysymys on siitä heijastelevatko kulttuuripolitiikan tutkimukset joidenkin muiden tieteenalojen paradigmoja? Tämän tutkimuksen puitteissa en pysty vastausta antamaan. Keskeisin tutkimustulokseni on se, että kulttuuripolitiikan tutkimuksen kenttää voidaan hahmotella eri paradigmoihin. Se mistä nämä paradigmat ovat alkujaan peräisin, jää avoimeksi kysymykseksi.

LÄHDELUETTELO

- Alasuutari, Pertti (1994) Kulttuurintutkimus ja kulturalismi. Teoksessa Kupiainen, Jari & Sevänen, Erkki (toim.): Kulttuurintutkimus – Johdanto. Jyväskylä: Gummerus.
- Bauman, Zygmunt (1997): Sosiologinen ajattelu. Tampere: Vastapaino.
- Bennett, Oliver (1999): Kulttuuripolitiikka, kulttuuripessimismi ja postmoderniteetti. Teoksessa Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.): Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet. Jyväskylän yliopisto: SoPhi.
- Bourdieu, Pierre (1988): Homo Academicus. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, Pierre (1993): The field of cultural production: essays on art and literature. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, Pierre, Passeron, Jean-Claude & de Saint Martin, Monique (1994) Academic Discourse. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loic J.D (1995) Refleksiiviseen sosiologiaan. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Eräsaari, Risto (1999) Kun kulttuuripolitiikka vaihtoi paikkaa. Teoksessa Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.): Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet. Jyväskylän yliopisto: SoPhi.
- Gordon, Christopher & Mundy, Simon (2001) European Perspectives on Cultural Policy. Paris: UNESCO Publishing.
- Fuchs, S 1996. The Poverty of Postmodernism. Science Studies 9,1, 58-66.
- Hall, Stuart (1999) Identiteetti. Tampere: Tammerpaino Oy.
- Horkheimer, Max & Adorno, Theodor W. (1973) Dialectic of Enlightenment. London: Penguin Books Ltd.
- In From the Margins (1997). A contribution to the debate on Culture and Development in Europe. A report prepared for Council of Europe by the European Task Force on Culture and Development. Culture Committee. Strasbourg.
- Kangas, Anita (1999): Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet. Teoksessa Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.): Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet. Jyväskylän yliopisto: SoPhi.
- Kuhn, Thomas S. (1969) Tieteellisten vallankumousten rakenne. Suom. Kimmo Pietiläinen. Juva:WSOY 1994.

Shotter, John & Gergen, Kenneth (1989) *Texts of Identity*. London: SAGE Publications Ltd.

Säätelä, Simo (1988) *Taiteen vallankumoukset Kuhnin paradigmatieteen valossa..* Helsingin yliopiston Yleisen kirjallisuustieteen, teatteritieteen ja estetiikan laitoksen monistesarja n:o 16. Helsinki: Yliopistopaino.

Turunen, Risto (1995) *Musta lammas ja hyvät paimenet. Populaari- ja massakulttuurin institutionaalista asemasta.* Teoksessa: Koistinen Tero, Sevänen Erkki, Turunen Risto (toim.). *Musta lammas. Kirjoituksia populaari- ja massakulttuurista.* Joensuu University Press.

Verronen, Veli (1986) *The Growth of Knowledge an Inquiry into the Kuhnian Theory.* Jyväskylän yliopiston filosofian laitoksen julkaisuja n:o 35.

Ylijoki, Oili-Helena (1998) *Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio.* Tampere: Vastapaino Oy.

ELEKRONISET LÄHTEET

Cultural Sites, Cultural Theory, Cultural Policy (The Second International Conference on Cultural Policy Research): <http://www.culturalcommons.org/eventdetail.cfm?ID=15> (25.2.2003).

LOPUT LÄHTEET TEOKSESSA: *Proceedings. Cultural Sites, Cultural Theory, Cultural Policy. The Second International Conference on Cultural Policy Research.* Te Papa, Wellington, New Zealand. 23-26 January 2002.

Hans Eirik Aarek. *The Influence of British and American Ideas in Nineteenth Century Norway in Building the Basis of a Cultural Policy.*

Dr. Francis Achana. *Does the Type of Socialization into an Art Form Influence the Eventual Preference for 'Live' versus Electronically Reproduced Arts Formats.*

Ruth Bereson. *An Analysis of Singaporean Art and Cultural Policy 1957-2001.*

Anna-Maria Blomgren & Roger Blomgren. The Ungovernable Theatre Policy. Policy Network in Theatre Policy.

Ann Brigwood. Social Inclusion: Policy and Research in the Arts.

Jo Caust. How has the Discourse about Cultural Policy been Captured by the Economists and the Marketers and what should be done about it?

Sang-Chin Choi & Chung-Woon Kim. Understanding Other Cultures and the Cultural-Psychological Understanding of Emotion.

Cecelia Cmielewski. Hype, Hope and the Hegemony: A Cultural for Multicultural Arts in Three Acts.

Stuart Cunningham. From Cultural to Creative Industries: Theory, Industry and Policy Implications.

Julia de Roeper. Selling Stories: Even Hollywood Doesn't Always get it Right

Anne-Laure Dom-Pedu. Building the Past through Architectural Design: When Urban Aesthetics Becomes a Model of Development.

Andrea Ellmeier. Cultural Entrepreneurialism: The Changing Relationship between the Arts, Culture and Employment.

Jens Engberg. The Cultural Policy of Denmark- Norway, 1746-1784: Aristocratism and Bourgeoisism, Internationalism and Nationalism.

Terry Flew. Beyond ad hocery: defining Creative Industries.

Anders Frenander. A Cultural Policy for the Home of the People (The Swedish Model)?

Lisanne Gibson. Cultural Industries and Cultural Development – Still a Janus Face? Submission to the Contemporary Visual Arts and Craft Inquiry.

Simo Häyrynen. The Construction of a Community in the Centre/Periphery Dimension of Cultural Policy.

M. Sharon Jeannotte. Singing Alone? The Contribution of Cultural Capital to Social Cohesion and Sustainable Communities.

Jenny Johannisson.. Experiences from Goteborg: Local Cultural Policy in a Transnational Era.

Sue Kay, Mary Schwartz, Madeline Hutchins & Dr. Janet Summerton. Cultural Entrepreneurship in the UK: A Suitable Case for Treatment? Managing Cultural Entrepreneurship.

Professor Carl-Johan Kleberg. National Cultural Policy Reviews: A Method to Discuss and Improve Cultural Policies.

Claes Lennartson. Towards a Theoretical Framework for the Analysis of Swedish Public Cultural Policy.

Raija-Leena Luoma. Anglo-Saxon Approach to Cultural Industry.

Liubava Moreva. Dynamics of Mentality: Culture and Human Being in Search for Self-Identity and Authenticity.

Kevin V. Mulcahy. Cultural Protectionism vrs Cultural Imperialism: US-Canadian Cultural Relations.

Jan Nolin & Dick Kasperowski. The Problem of Reflexivity in Cultural Policy Studies.

Vincent O'Donnell. John Maynard Keynes and the Australian Cultural Revolution: The Homo-heroic in Cultural Policy Formation.

Esa Pirnes. Discourse on a Broad Concept of Culture as a Basis for the new Cultural Policy.

Niina Simanainen. Artists and New Technologies: Discourses on the New Playground.

Hugues Simonin. The Contingency of the Cultural Policy Sector: A Social-Historical Approach.

Dorte Skot-Hansen. Danish Cultural Policy – from Monoculture to Cultural Diversity.

Marjon van Delft. A Multi-Cultural Policy in the Netherlands.

Tereza Ventura. Culture and Local Empowerment.

Michael Volkerling. The End of Economic Man: Cultural Holism as State Policy

Lydia Wevers & Mark Williams. Going Mad Without Noticing: Cultural Policy in a Small Country.

Michael Wimmer. Mind the Gap Please! Some Remarks on the Changing Relationship Between Arts and Education from a European Perspective

Patricia Wise. Cultural Policy and its Doubles.

